

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1970

ΙΣΤ
ΑΡΧ
1970

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

17022

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΛΛΑΣ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1970

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝΑΣ (ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ), βασιλιάς τῆς Μυκῆνας, ἀρχιστράτηγος.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ (ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ), πιστὸς δούλος τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, τῆς Χαλκίδας (7 + 7 + 1 ἢ κορυφαία = 15).

ΜΕΝΕΛΑΟΣ βασιλιάς τῆς Σπάρτης, ἀδερφὸς τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ, γυναίκα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ, κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ (ΑΧΙΛΛΕΥΣ), βασιλιάς τῆς Φθίας.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ (ΑΓΓΕΛΟΣ).

ΟΡΕΣΤΗΣ, ἀδερφὸς τῆς Ἰφιγένειας (ἄφωνο πρόσωπο).

Ἡ σκηνὴ στὸ στρατόπεδο τῶν Ἀχαιῶν στὴν Αὐλίδα, μπροστὰ στὸ κατάλυμα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

Ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἠθοποιοὺς (ὑποκριτὰς) ὁ πρῶταγωνιστῆς παρᾶσταινε τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Ἀχιλλέα. ὁ δευτεραγωνιστῆς τὸ γέροντα, τὴν Ἰφιγένεια καὶ τὸν ἀγγελιοφόρο. ὁ τρίταγωνιστῆς τὸ Μενέλαο καὶ τὴν Κλυταιμῆστρα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρὶν ξημερώσει, ὁ Ἀγαμέμνωνας βγαίνει ἀπὸ τῆ σκηνῆ του μὲ μεγάλη ἀγωνία καὶ ὁμιλεῖ μ' ἓνα δοῦλο του.

Ἀνάπαιστοι

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἔλα, γέροντα, μπρὸς στὴ σκηνή μου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θάρθω. Ἀλλά, βασιλιά μου, τί νέα σχεδιάζεις ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θάρθεις ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φτάνω ἀμέσως.

Δὲν τὸ πιάνει τὸ γῆρας μου ὁ ὕπνος
καὶ τὰ μάτια μου πάντ' ἀγρυπνοῦν.

5

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὰν τί τάχα νὰ φέρνει αὐτὸ τᾶστρο,
τὸ λαμπρό, ποῦ μεσοῦρανα τρέμει
στὴν ἐφτάστηρη Πούλεια σιμά ;
Δὲν ἀκούεται φωνὴ κὰν πουλιῶν,
οὔτε θάλασσας· τέλεια γαλήνη
βασιλεύει στὸν Εὐριπο αὐτόν.

10

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Βασιλιά μου Ἀγαμέμνονα, τί ἔχεις
κι ἔξω ἐδῶ στὴ σκηνή σου γυρίζεις ;
Κι ἡσυχάζει δὰ ἀκόμα ἡ Αὐλίδα
καὶ τοῦ κάστρου οἱ φρουρὲς δὲν ἀλλάξαν.
Πᾶμε μέσα.

15

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζηλεύω σε, γέρο
 κι ὅποιον ἔζησε δίχως κιντύνους
 ἄγνωστος, κι ἄδοξος, τὸν ζηλεύω·
 δὲ ζηλεύω ὅποιους ζοῦν στὶς τιμές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μὰ ἐδῶ στέκει τῆς ζωῆς μας ἡ χάρη. 20

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὅμως εἶν' ἐπικίνδυνη χάρη.
 Κι οἱ τιμές εἶναι βέβαια γλυκὲς
 μὰ ἂν σκοντάψουν στὰ ἐνάντια, πικραίνουν.
 Πότε τὰ σφάλματά μας στοὺς θεοὺς
 τῆ ζωῆ μας γυρίζουν ἀνάποδα, 25
 κι ἄλλοτε τῶν ἀνθρώπων πολλὲς
 καὶ δυσάρεστες γνῶμες τὴν τρώγουν.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δὲ μ' ἀρέσουν αὐτά, βασιλιά μου·
 μὴν τὰ λές· δὲ σε γέννησ' ὁ Ἄτρεας
 νᾶχεις ὅλα τῆς ζωῆς τάγαθά. 30

Σὰ θνητὸς ποὺ εἶσαι θᾶχεις χαρά,
 μὰ καὶ λύπη. Κι ἐσὺ ἂν δὲν τὸ θέλεις
 τῶν θεῶν οἱ βουλὲς τέτοιες εἶναι.

Μὰ ἐσὺ ἀνάφτεις τοῦ λύχνου τὸ φῶς
 καὶ τὸ γράμμα σου γράφεις αὐτό, 35

ποὺ στὰ χέρια σου ἀκόμα βαστᾶς,
 μὰ καὶ πάλι ὅσα γράφεις τὰ σβήνεις,
 τὸ σφραγίζεις καὶ πάλι τ' ἀνοίγεις,
 ρίχνεις τὸ πινακίδι σου χάμω

καὶ χλωρὸ δάκρυ χύνεις,
 καὶ καμιὰ ἀμφιβολία δὲν ἀφήνεις
 πῶς δὲ βρίσκεσαι πιά στὰ καλά σου.

Τί'ναι ὁ πόνος σου ; τί'ναι ; γιὰ πὲς μου.
 Θὰ τὸ πεῖς σ' ἀγαθὸ καὶ πιστὸν ἀνθρωπὸ σου : 45

στὴ γυναῖκα σου τότε ὁ Τυνδάραος
 μὲ εἶχε στείλει προικιὸ τῆς
 καὶ πιστὸ σύννοδό τῆς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τρεῖς κόρες τῆς Θεσιτιάδας Λήδας γίνηκαν,
 ἡ Φοίβα, ἡ Κλυταιμνήστρα, πῶχῳ ὁμόζυγη, 50
 κι ἡ Ἑλένη, πού γιά ταίρι τους τῆ ζήτησαν
 οἱ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδας διαλεχτοὶ γαμπροί.
 Βαρεῖές φοβέρες μοίραζαν καὶ φονικό
 μελέταε, ὅποιος τὴν κόρη δὲ θὰ λάβαινε. 55
 Δὲν ἤξερε ὁ πατέρας τῆς Τυνδάρρας
 πῶς νὰ τῆ δώσει ἢ ὄχι δίχως μπέρδεμα.
 Τοῦρθε στὸ νοῦ του μεταξύ τους νὰ ὀρκιστοῦν
 καὶ τὰ δεξιὰ τους χέρια δώσουν οἱ γαμπροὶ
 καὶ στοῦ βωμοῦ τίς φλόγες νὰ χύσουν σπονδές,
 60
 κι αὐτὰ νὰ βεβαιώσουν μὲ κατάρρα τους :
 ὅποιου κι ἂν γένει ταίρι ἢ Τυνδαρίδα, αὐτὸν
 νὰ συμβοηθήσουν, ἂν ἀπὸ τὸ σπίτι του
 τὴν πάρει ἄλλος καὶ φύγει κι ἔτσι ἀφήσει αὐτόν·
 νὰ πολεμοῦν τὸν ἄρπαγα, νὰ τοῦ χαλοῦν
 65
 τὴ χώρα του ὅμοια, Ἑλληνικὴ καὶ βάρβαρη.
 Κι ἀφοῦ εἶχαν δώσει ὑπόσχεση, κι' ἔτσι ὁμορφα
 μὲ στέρια γνώμη ὁ γέροντας Τυνδάρρας
 τοὺς εἶχε καταφέρει, τότε ἀφήνει πιά
 τὴν κόρη του γιά νὰ διαλέξει ἕνα γαμπρόν,
 70
 ὅποιον τῆς Ἀφροδίτης οἱ γλυκὲς πνοὲς
 θᾶφερναν. Κι ἔτσι ἐκείνη τὸ Μενέλαο
 διαλέγει, πού νὰ μὴν τὴν εἶχε πάρει αὐτός.
 Ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Φρυγῶν σὰν ἔφτασε
 στὴ Σπάρτη ὁ Πάρης πού τίς θεὲς ἐδίκασε,
 ὡς λέν, στολὴ φορώντας ἀνθερὴ, λαμπρὸς
 75
 μὲ τὸ χρυσάφι καὶ μὲ λοῦσο βάρβαρο,
 πόθησε τὴν Ἑλένη, τὸ ποθεῖ κι αὐτὴ
 καὶ τὴν ἀρπάζει κι ἔφυγε πρὸς τὰ μαντριά
 τῆς Ἰδας, σὰ δὲν ἦταν ὁ Μενέλαος
 στὸ σπίτι του. Κι ἐκεῖνος τότε σὰν τρελὸς
 ἀπὸ τὸν πόθο, στὴν Ἑλλάδα πρόβαλε
 τοὺς παλιοὺς ὄρκους τοῦ Τυνδάρρου μαρτυριά,
 80
 πῶς τὸν ἀδικημένο πρέπει νὰ βοηθοῦν.

Λοιπὸν ἀρματωμένοι οἱ Ἕλληνες ὄρμουῦν
 ἐδῶ μὲς στήν Αὐλίδα τῇ στενόπορῃ,
 μ' ὄπλα, καράβια, ἀμάξια κι ἄλογα πολλά.
 Κι ἐμὲ διαλέγουν στρατηγό, πού εἰμ' ἀδερφός
 τοῦ Μενελάου. Κι ἄμποτε τάξιωμα 85
 τοῦτο νὰ τῶχε κάποιος ἄλλος, κι ὄχι ἐγώ.
 Κι ἐνῶ μαζεύτηκε ὅλος ὁ στρατὸς ἐδῶ
 μὲς στήν Αὐλίδα, στέκουμε ἀταξίδευτοι.
 Κι ὁ μάντης Κάλχας στήν ἀνάγκη λάλησε
 νὰ δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου Ἰφιγένεια 90
 θυσία στοῦ τόπου τὴν προστάτισσ' Ἄρτεμη,
 κι ἔτσι θὰ πάμε καὶ τὴν Τροία θὰ πάρουμε·
 μὰ δίχως τῇ θυσία αὐτὰ δὲ γίνονται.
 Κι ἐγὼ εἶπα στὸν Ταλθύβιο, καθὼς τᾶκουσα,
 νὰ διαλαλήσει πῶς ἀφήνω τὸ στρατὸν 95
 ἐλεύτερο νὰ φύγει, γιατί δὲ βαστῶ
 τὴν κόρη μου νὰ σφάξω. Μὰ ὁ ἀδερφός μου πιὰ
 μὲ κάθε λόγο νὰ ὑπομείνω τὰ δεινὰ
 μ' ἔπεισε. Κι ἔτσι γράφω στὴ γυναῖκα μου
 τὴν κόρη μας νὰ στείλει γιὰ νὰ παντρευτεῖ 100
 τὸν Ἀχιλλέα, παινώντας τὴν ἀξία του,
 καὶ λέοντας πῶς δὲ φεύγει μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς,
 ἂν δὲ θὰ πάρει νύφη ἀπὸ τὸ σπίτι μας.
 Σὲ τέτοιο γάμο ψεύτικο ἢ γυναῖκα μου
 θὰ πίστευε νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη μας. 105
 Καὶ μόνοι ἀπ' ὅλους τὴν ἀλήθεια ξέρουμε
 ἐγὼ, ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Κάλχας κι ὁ Μενέλαος.
 Ὅσα ὅμως τότε δὲν τὰ σκέφτηκα καλά,
 τ'ἀλλάζω τώρα, γέροντα, στὸ γράμμ' αὐτό,
 πού εἶδες νάνοιγκλείνω στήν ἀστροφεγγιά. 110
 Ἐμπρός, πᾶρε τὸ γράμμα πιὰ καὶ πῆγαινε
 πρὸς τ' Ἄργος. Κι ὅσα κρύβει μὲς τίς δίπλες του
 θὰ σοῦ τὰ πῶ, γιατί εἶσαι στὴ γυναῖκα μου
 καὶ σ' ὅλο μου τὸ σπίτι πάντοτε πιστός.

Ἀνάπαιστοι

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Λέγε καὶ ξήγα μου, γιὰ νὰ πῶ καὶ μὲ γλῶσσα 115
σύμφωνα μ' ὅσα γράφεις στὸ γράμμα σου τοῦτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὡ τῆς Λήδας βλαστάρι, σοῦ στέλνω
νέα γραφή κοντὰ στ' ἄλλο μου γράμμα,
νὰ μὴ στείλεις τὴν κόρη σου ἐδῶ
στὴν ἀκύμαντη Αὐλίδα, στῆς Εὐβοίας 120
τὴν πλατύκολπη τούτη φτερούγα.
Καὶ τὸ γάμο τῆς κόρης μας πλιὸ
θὰ τὸν κάνουμε σ' ἄλλον καιρό.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὁ Ἀχιλλέας ποὺ χάνει τὴ νύφη
δὲ θανάψει βαριά θυμωμένος 125
πρὸς ἐσὲ καὶ στὸ ταίρι σου ; Αὐτὸ
φοβερὸ εἶναι. Γιὰ ξήγα τί λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐ Ἀχιλλέα μόνο τῶνομα βγῆκε,
μὰ γιὰ γάμο δὲν ξέρει αὐτός, οὔτε
τὸ τί κάνουμε, οὐδὲ πῶχω τάξει 130
μὲ τὰ λόγια τὴν κόρη μου νύφη
στὴν ἀγκάλη του ἐγὼ νὰ τὴ δώσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φοβερὴ, βασιλιά μου, εἶχες τόλμη,
ποὺ ἐνῶ τάξεις τὴν κόρη σου ταίρι
νὰ τὴ δώσεις στὸ γιὸ τῆς θεᾶς,
στοὺς Δαναοὺς γιὰ σφαχτάρι τὴ φέρνεις. 135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅϊμέ, σάλεψε ὁ νοῦς μου !
Ὅϊμέ, πέφτω σὲ τύφλα βαρεία.
Τρέξε, κίνα τὰ πόδια γοργά,
τὰ γεράματα νικά.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τρέχω εὐτύς, βασιλιά μου. 140

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νὰ μὴν κάτσεις στοῦ λόγγου τὶς βρῦσες,
γλυκὸς ὕπνος νὰ μὴ σὲ πλανέψει.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μπά, θεὸς νὰ φυλάξει.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ παντοῦ δὰ ὅπου ὁ δρόμος χωρίζει,
κοίτα μήπως ἀμάξι κανένα 145
σοῦ ξεφύγει περνώντας γοργά,
ποῦ θὰ φέρει τὴν κόρη μου ἐδῶ
στῶν Δαναῶν τὰ καράβια.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καλά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἂν θὰ βρεῖς τὴν πομπὴ πρὸς τὶς πύλες τῆς χώρας,
τὶς χαβιὲς τῶν ἀλόγων νὰ δράξεις, καὶ πίσω 150
στὰ Κυκλώπεια κάστρα ξανὰ γύρισέ την.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πές μου, ἢ κόρη σου πῶς θὰ πιστέψει
κι ἢ γυναῖκα σου, τέτοια σὰν πῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴ σφραγίδα αὐτὴ ποῦναι στὸ γράμμα μου αὐτὸ 155
φύλαξέ την. Καὶ πῆγαινε· ἀσπρίζει τὸ φῶς
τῆς λαμπρῆς χαραυγῆς καὶ τοῦ Ἥλιοῦ
τὸ τετράζυγο πύρινο ἀμάξι.

Βόηθησέ με στὰ βάσανα πῶχω. 160

Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον κανένας

ὡς τὸ τέλος νὰ ζήσει εὐτυχῆς.

Δίχως λύπες δὲν εἶναι κανεὶς.

Ἔο γέροντας φεύγει. Ὁ Ἀγαμέμνωνας μπαίνει στὴ σκηνὴ του.

2. ΠΑΡΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

*Ερχονται στὴν ὀρχήστρα 15 νιὲς Χαλκιδιώτισσες (7 + 7 + 1), ποῦ
ἀπαρτίζουν τὸ Χορό. Ἀρχίζει ἡ Κορυφαία.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Στροφή 1

Μὲς στῆς Αὐλίδας ἔφτασα τὰμμουδερὸ ἀκρογιάλι 165

τὸ στενορρέματο Εὐριπο περνώντας, σὰν ἀφῆκα
 τῆ χώρα μου Χαλκίδα ἐγώ, πού τὰ νερά τῆ θρέφουν
 τῆς ξακουστῆς Ἀρέθουσας, νὰ ἰδῶ στρατὸ καὶ στόλο 170
 τῶν ἀντρειωμένων Ἀχαιῶν, πού μὲ καράβια χίλια,
 καθὼς μᾶς λέν οἱ ἄντρες μας, τοὺς ὀδηγοῦν στὴν Τροία 175
 ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνωνας μὲ τὸν ξανθὸ Μενέλαο,
 γιὰ τὴν Ἑλένη πού ἄρπαξεν ἀπ' τὸν καλαμοτρόφον
 Εὐρώτα ὁ Πάρης ὁ βοσκός, τῆς Ἀφροδίτης δῶρο, 180
 τότε πού μὲ τὴν Ἀθηνᾶ καὶ μὲ τὴν Ἥρα ἡ Κύπρη
 λογόφερνε κι ἐμάλωνε στὶς δροσερὲς βρυσοῦλες,
 καὶ πῆρε τὰ πρωτεῖα τῆς ὁμορφιάς αὐτή.

Ἀντιστροφή 1

Μὲς στ' ἄλλος τῆς Ἀρτέμιδας, πού εἶδε πολλές θυσίες, 185
 μὲ κόκκινα ἦρθα μάγουλα κι ἀπὸ ντροπὴ ἀνθισμένα, 189
 νὰ ἰδῶ ὄπλα, ἀσπίδες καὶ σκηνές, νὰ ἰδῶ κι ἀλόγων πλῆθος
 κι ἄρματωμένους Ἕλληνες. Κι εἶδα τοὺς δυὸ συντρόφους
 τοὺς Αἴαντες, τοῦ Οἰλέα τὸ γιό κι αὐτὸν τοῦ Τελαμῶνα,
 τῆς Σαλαμίνας καύχημα, τὸν Παλαμήδη - ἀγγόνι 195
 τοῦ Ποσειδῶνα - καὶ μαζί τὸν Πρωτεσίλαο· παίζουν
 χαρούμενοι σὲ σχήματα πολὺπλοκα τὰ ζάρια·
 καὶ τὸ Διομήδη πού χαρὰ τὸ δίσκο εἶχε νὰ ρίχνει, 200
 καὶ τὸ Μηριόνη, θαυμαστὸ πολεμιστὴ, γιὸ τ' Ἄρη,
 καὶ τοῦ Λαέρτη εἶδα τὸν γιὸν ἀπ' τὰ νησιώτικα ὄρη
 καὶ τὸ Νιρέα πού ὄλους περνάει στὴν ὁμορφιά. 205

Ἐπωδὸς

Εἶδα τὸ γοργοπόδαρο κι ἰσάνεμο Ἀχιλλέα,
 τάνθρωμμα τοῦ Χείρωνα, τῆς Θέτιδας τῆ γέννα, 209
 πού στὰ χαλίκια τοῦ γιαλοῦ βαριά ὀπλισμένος τρέχει,
 κι ἀμάξι μ' ἄτια τέσσερα πασχίζει νὰ περάσει. 215
 Κι ὁ ἄμαξηλάτης Εὐμηλος, τ' Ἀδμήτου ὁ γιός, φωνάζει
 καὶ μὲ τῆ μᾶστιγα χτυπᾷ τὰ ζηλευτὰ ἄλογά του, 220
 πού χαλινάρια εἶχαν χρυσά, κι ἦταν τὰ δυὸ τῆς μέσης
 λευκόστιχτα κι ἀσπρόμαυρα, καὶ τᾶλλα δυὸ, τᾶπόξω,
 ξανθότριχα, καὶ παρδαλὰ τὰ ποδοστράγαλα εἶχαν. 225
 Κι ὁ Ἀχιλλέας ἀκούραστος πηδᾷ βαριά ὀπλισμένος,

- πάντα κοντά στ' ἀμάξι καί δίπλα στους τροχούς. 230
 Στροφή 2
- Είδα κι ἐθαύμασα ἄμετρα καράβια, τὰ γυναίκεια
 τὰ μάτια μου δὲ χόρταιναν ἀπ' τῆ χαρὰ νὰ βλέπουν.
 Πενήντα πλοῖα πολεμικά πρὸς τὸ δεξι τὸ μέρος 235
 ὁ Ἀχιλλέας τὰ κυβερνᾷ, τῶν Μυρμιδόνων Ἄρης.
 Στὶς πλώρες των ἀγάλματα χρυσὰ ἔχουν Νεράϊδων,
 στὶς πρύμνες τῆ σημαία τ' Ἀχιλλεϊκοῦ στρατοῦ. 240
 Ἀντιστροφή 2
- Κοντά τους πλοῖα Ἀργίτικα στέκονταν ἄλλα τόσα,
 πού οἱ δυὸ ἄρχηγοὶ τὰ κυβερνοῦν, ὁ γιὸς τοῦ Μηκιστέα
 ὁ Εὐρύαλος, κι ὁ Στένελος ὁ γιὸς τοῦ Καπανέα. 245
 Κατόπι τοῦ Θησέα ὁ γιὸς μ' ἐξήντα πλοῖα, πῶχει
 σ' ἀμάξια μ' ἄτια φτερωτὰ τῆ θεᾷ Ἀθηνᾶ, πού δίνει 250
 στους ναῦτες ἡ θωριά της ἐλπίδα καί χαρὰ.
- Στροφή 3
- Εἶδαμε καί τῶν Βοιωτῶν πενήντα πλοῖα πού εἶχαν
 στῆς πρύμνης των τὰ κρόκορφα σημαδιακὸ στολίδι· 255
 τὸν Κάδμο αὐτὸ παράσταινε, πού ἐκράτει χρυσὸ δράκο.
 Εἶχαν τὸν ἥρωα Λήϊτον ἐκεῖνα γιὰ ἄρχηγό τους. 260
 Κι ἀπὸ τὸ Θρόνιο τὰκουστὸ κίνησε ὁ γιὸς τοῦ Οἰλέα
 καί φτάνει μ' ἄλλα τόσα καράβια Λοκρικὰ . . .
- Ἀντιστροφή 3
- Φέρνει κι ἀπ' τὴν Κυκλώπεια Μυκῆνα ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα 265
 σ' ἑκατὸ πλοῖα στρατὸν πολὺ (κι ἔχει συναρχηγό του
 τὸ φίλο του Ἄδραστο)· γι' αὐτὴ νὰ ἐκδικηθεῖ ἡ Ἑλλάδα,
 πού ἄφησε τὰ παλάτια της γιὰ γάμο βάρβαρο. Εἶδα 270
 καί τῆ σημαία τοῦ Νέστορα τῆς Πύλου ὀρθὴ στὴν πρύμνη,
 πού εἶχε μὲ πόδια ταύρου τὸν ποταμὸ Ἀλφειὸ . . . 275
- Ἐπωδὸς
- Μὲ τὸ Γουνέα ὡς ἀρχηγὸ τῶν Αἰνιάνων ἦταν
 δώδεκα πλοῖα· καί σιμὰ τῆς Ἥλιδας οἱ ἀρχόντοι· 280
 Ἐπειοὺς τοὺς ἔλεγε ὁ στρατός· τὸν Εὐρυτο εἶχαν πρῶτο.
 Κι ὁ Μέγης τοῦ Φιλέα ὁ γιὸς, ἀπὸ τὶς Ἐχινάδες, 285
 τὰ κακοζύγωτα νησιά, τῶν Τάφειων κυβερνοῦσε
 τὰ πλοῖα, πού εἶχαν στείλει μὲ τᾶσπρα τὰ κουπιά.

Κι ὁ Σαλαμίνιος Αἴαντας τὰ δυὸ πλευρὰ τοῦ στόλου,
 τὸ δέξιο καὶ τὰριστερό, σὲ μιὰ σειρὰ τὰ σμίγει 291
 μὲ δώδεκα γοργότατα καράβια ἀραδιασμένα.
 Ἔτσι ἄκουσα τὸ ναυτικὸ στρατὸ κι ἔτσι τὸν εἶδα· 295
 κι ἂν ξεμυτίσουν μπρὸς σ' αὐτὸν οἱ βάρκες τῶν βαρβάρων
 δὲ θὰ ξαναγυρίσουν πιά : τέτοιον ἐγὼ εἶδα στόλο. 300
 Ὅσο γιὰ τὸν πεζὸ στρατό, στὸ σπῆτι μου ἔχω ἀκούσει
 πολλὰ, κι ἀνάγκη τώρα δὲν εἶναι νὰ τὰ πῶ.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α΄.

Ὁ Μενέλαος πιάνει τὸν ἀποστελμένο μὲ τὸ γράμμα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μενέλαε, ἔχει τόλμη κακὴν κι ἄπρεπτη.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Φύγε· εἶσαι στοὺς ἀφέντες σου πολὺ πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμὴ μοῦ φέρνει ἢ προσβολὴ πού μοῦ κανες. 305

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Θὰ κλάψεις, ἂν θὰ κάνεις τὰ δὲν πρέπει σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δὲν ἔπρεπε νὰ νοίξεις γράμμα πού εἶχα ἐγώ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μηδὲ κι ἐσύ νὰ φέρνεις σ' ὅλους συμφορές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μάλωνε μ' ἄλλους· κι ἄφησε σ' ἐμέν' αὐτό.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θὰ τὰ φήσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι οὐτ' ἐγὼ τὸ παρατῶ. 310

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Σοῦ σπάζω μὲ τὸ σκῆπτρο τὸ κεφάλι σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμὴ μου νὰ χαθῶ γιὰ τοὺς ἀφέντες μου.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄφησ' το· οἱ δοῦλοι πρέπει λίγα νὰ μιλοῦν.

Μπαίνει βιαστικά ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἀφένγη μου Ἀγαμέμνονα, ἀδικούμεσθε·
αὐτὸς μὲ βιά τὸ γράμμα σου ἀπ' τὰ χέρια μου 315
μοῦ ἄρπαξε, καὶ δὲν κάνει τὰ πρεπούμενα.

Τροχαϊκά τετράμετρα

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Τί εἶν' αὐτὴ ἡ λογομαχία κι οἱ φωνές μπρὸς στὴ σκηνή ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐγὼ πρέπει νὰ μιλήσω κι ὄχι αὐτός, ἄκουσ' ἐμέ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ Μενέλαε, τί μαλώνεις σὺ μ' αὐτὸν καὶ τὸν τραβᾶς ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ρίξε πρὸς ἐμέ τὸ βλέμμα γιὰ νάρχισω νὰ σοῦ πῶ. 320

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θαρρεῖς τρέμω νὰ κοιτάξω σέ, τ' Ἀτρέα γιὸς ἐγώ ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Βλέπεις τοῦτο δὰ τὸ γράμμα, πού θὰ φέρει συμφορές ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Βλέπω, μὰ ἀπὸ τὰ δικά σου χέρια πρῶτα δὸς μου το.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

ἌΟχι, πρὶν νὰ δείξω σ' ὅλους τοὺς Δαναοὺς, τί γράφει αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μήπως τ'ἀνοιξες καὶ ξέρεις ὅσα ἐσύ δὲν ἔπρεπε ; 325

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ξέρω τίς κρυφές σου πράξεις, ὥστε ἐσύ νὰ πικραθεῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χαρὰ στὴν ἀνεντροπία σου. Καὶ ποῦ τ'όπιασες αὐτό ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καρτερώντας νάρθει ἡ κόρη σου ἀπὸ τ' Ἄργος στὸ στρατό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί μὲ παραμονεύεις ; Καὶ δὲν εἶναι ἀνεντροπία ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μὲ κεντοῦσε ἡ περιέργεια· δοῦλος σου δὲν εἶμ' ἐγώ. 330

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲ μ' ἀφήνουν νὰ εἶμαι κύριος τοῦ σπιτιοῦ μου; Τί ναι αὐτό;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

λοξὰ σκέπτεσαι, ἄλλα τῶρα, ἄλλα κατόπι κι ἄλλα πρίν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λὲς κομπά· μὰ ἡ σοφὴ γλῶσσα μισητὴ εἶναι τῶν κακῶν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τᾶστατα μυαλὰ τοὺς φίλους τοὺς μπερδεύουν κι ἀδικοῦν.
 Θέλω νὰ σ' ἀποξελέγξω, μὰ ἀπὸ τὴν ὀργή σου ἐσὺ 335
 μὴν ξεφεύγεις τὴν ἀλήθεια· σύντομα θὰ σοῦ τὰ πῶ.
 Ξέρεις, ὅταν προσπαθοῦσες πῶς νὰ γένεις ἀρχηγὸς
 τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν Τροία — τάχα πῶς δὲν τῶθελος,
 μέσα σου ὅμως τὸ ποθοῦσες — πόσον ἦσουν ταπεινὸς
 σφίγγοντας τὸ κάθε χέρι, καὶ τίς θύρες σου ἀνοιχτές 340
 εἶχες σ' ὄλους κι ἐχαιρέτας τὸν καθένα στὴ σειρά,
 κι ἂν δὲν τῶθελαν ἀκόμα, νὰγοράσεις τὴν τιμὴ
 μὲ τοὺς τρόπους σου ζητώντας ; Μὰ σὰν πῆρες τὴν εὐτὺς
 τρόπους ἄλλαξες, στοὺς φίλους δὲ φερνόσουν ὅπως πρίν,
 μέσα ἐκλείστης κι εἶχες γίνει δυσκολοπλησίαστος. 345
 Ὁ καλὸς ποτὲ δὲν πρέπει, σὰν τὸν βρεῖ μεγάλη ἀκμή,
 καὶ τοὺς τρόπους του νὰλλάζει, μόνον πρέπει νὰ φανεῖ
 τότε σταθερὸς στοὺς φίλους, ποὺ εὐτυχώντας ἤμπορεῖ
 νὰ τοὺς ὠφελεῖ. Τὰ βλέπεις ἀπ' ἀρχῆς σ' ἠῦρα κακόν.
 Κι ὅταν ἦρθε στὴν Αὐλίδα τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατός, 350
 πάλι τίποτε δὲν ἦσουν, κι ἀπ' τῶν θεῶν τὴ συμφορὰ
 τᾶχασες, ποὺ ἀέρας πρύμος δὲ φυσοῦσε, κι οἱ Δαναοὶ
 φώναζαν τὰ πλοῖα νὰφήσουν κι ἄδικα νὰ μὴ μοχθοῦν
 στὴν Αὐλίδα, πόσον εἶχες ταραχὴ κι ἄθλια θωριά,
 μὴ τὸν κάμπο τοῦ Πριάμου δὲ γεμίσεις μὲ στρατὸ 355
 κυβερνήτης χίλιων πλοίων. Καὶ μ' ἐρώταες : « Τί πορεῖα
 νᾶβρω μὲς στὴν ἀπορία μου, δόξα νὰ μὴ στερηθῶ
 χάνοντας τὴν ἐξουσία ; » Κι ἅμα ὁ Κάλχας φώναξε
 πῶς οἱ Ἀργεῖοι θὰ ξεκινήσουν τότε, ὅταν τὴ κόρη σου
 στὴν Ἀρτέμιδα θυσιάσεις, πρόθυμα τὴν ἔταξες· 360
 καὶ μηνᾶς μὲ θέλημά σου — μὲ βιὰν ὄχι, μὴν τὸ 'πτεῖς —
 στὴ γυναῖκα σου νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη σου, ἀφορμὴ
 τ' Ἀχιλλέα νὰ γένει ταίρι. Μὰ ἄλλαξες τὴ γνώμη εὐτὺς
 κι ἄλλα γράφεις, πῶς τῆς κόρης σου δὲ γίνεσαι φονιάς.

- Κι εἶναι ὁ ἴδιος πάντα αἰθέρας, ὅπου τᾶκουσεν αὐτά. 365
 Κι ἄλλοι μύριοι τῶχουν πάθει· γιὰ νάρθουν στὰ πράματα
 πρόθυμα κοπιᾶζουν πρῶτα, κι ἔπειτα τραβιοῦντ' αἰσχρά
 πότε γιὰτὶ ἀκοῦν ἀνόητους, πότε δίκια, γιὰτὶ αὐτοὶ
 δὲ μποροῦν νὰ κυβερνήσουν. Κρίμα στὴν ταλαίπωρη 370
 τὴν Ἑλλάδα, πού ἐνῶ θέλει μὲ τιμὴν νάγωνιστεῖ,
 τώρα τοὺς καντιποτένιους βάρβαρους θάφήσει πιὰ
 γιὰ τὴν κόρη τῆ δικῆ σου καὶ γιὰ σέ νὰ τῆ γελοῦν.
 Κυβερνήτη τῆς πατρίδας καὶ τῶν ὄπλων ἀρχηγὸ
 ἐγὼ δὲ θάβανα κανέναν ἀπὸ φιλοπροσωπιά.
 Θέλει νοῦν ὁ στρατηλάτης, θέλει φρένα ὁ ἀρχηγός. 375

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ὅταν τὰδέρφια πέσουν σὲ μαλώματα,
 φέρνει ἢ λογομαχία τους πολὺ κακό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Θέλω νὰ σοῦ κάμω λίγα καὶ καλὰ μαλώματα,
 δίχως νὰ ψηλοσηκώσω ἀνέντροπα τὰ μάτια μου,
 μὰ πραϊκὰ σὰν ἀδερφός σου· γιὰτὶ ντρέπεται ὁ καλός. 380
 Τί ἔχεις κόκκινο τὸ μάτι ; ἴπές μου. Τί φουσιμαῆς ;
 Ποιὸς σοῦ φταίει ; Τί θέλεις νᾶχεις ; Τὴν καλὴ σου ἐπιθυμεῖς
 Δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τῆ δώσω, ἀφοῦ τῆ φύλαξες κακά.
 Θέλεις γιὰ τὰ σφάλματά σου ἐγὼ ὁ ἀθῶος νὰ τραβῶ ;
 Ἢ σὲ καίει ἢ δικὴ μου δόξα ; Ἢ Ἄλλὰ ζητᾶς στὴν ἀγκαλιὰ 385
 νᾶχεις ὁμορφὴ γυναῖκα ; Μὰ σοῦ λείπουν τὰ μυαλὰ
 κι οἱ καλοὶ τρόποι σοῦ λείπουν. Ὁ κακὸς κακὰ ποθεῖ.
 Κι ἂν ἐγὼ ἄλλαξα κατόπι μιὰν ἀπόφαση στραβή,
 τάχα εἶμ' ἄμυαλος ; Ἢ Εὐὶ ἴσαι πλειότερο, πού ἀφοῦ ἔχασες
 μιὰ ἀπιστὴ γυναῖκα, θέλεις νὰ τὴν λάβεις πάλι, ἐνῶ 390
 γιὰ καλὸ σου ὁ θεὸς τὴν πῆρε. Στὸν Τυνδάραο ὀρκίστηκαν
 οἱ στραβόμυαλοι τῆς κόρης του γαμπροί· ἀλλ' αὐτὸ θαρρῶ
 τῶκαμε ἢ ἐλπίδα ποῦχεν ὁ καθεὶς των, κι ὄχι ἐσύ.
 Πάρ' τους τώρα καὶ πολέμα· γιὰτὶ εἶν' ἔτοιμοι οἱ μωροί.
 Μὰ ἔχει νοῦν ὁ θεὸς καὶ ξέρει τοὺς καταναγκαστικούς 395
 καὶ κακοδεμένους ὄρκους. Καὶ δὲ θὰ σκοτώσω ἐγὼ
 τὰ παιδιὰ μου, γιὰ νὰ λάβεις ἄδικη χαρὰν ἐσύ
 τὴν κακὴ σου συγκοιμήτρα σὰ θὰ τὴν ἐκδικηθεῖς,

ἐνώ ἐμένα νύχτα μέρα δάκρυα μαῦρα θά με τρώων,
 πού παράνομα ἔχω σφάζει τὰ δικά μου τὰ παιδιὰ.
 Ὅλα σύντομα σοῦ τὰ εἶπα, καθαρὰ κι ὀρθὰ κοφτά. 400
 κι ἂν ἐσύ δὲ φρονιμέψεις, ξέρω τί θὰ κάμω ἐγώ.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Αὐτὰ εἶν' ἐνάντια στὰ πρὶν λόγια, ἀλλὰ σωστά·
 καὶ τὰ λυπιοῦνται τὰ παιδιὰ τους οἱ γονεῖς.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲν εἶχα ὁ δόλιος συγγενεῖς νὰ μὲ πονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θᾶχεις, ἂν τὸ χαμό τους δὲν ἀποζητᾷς. 405

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καὶ ποῦ θὰ δείξεις πῶχαμεν ἓνα γονιό ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὲ φρόνιμα βοηθώντας κι ὄχι σὲ τρελά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Οἱ δικοὶ πρέπει τοὺς δικοὺς νὰ συμπονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζήτα μου δίκια, κι ὄχι νὰ πικραίνεις με.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μαζὶ μὲ τὴν Ἑλλάδα αὐτὰ δὲν τὰ τραβῶ ; 410

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὲ σὲ κι ἡ Ἑλλάδα εἶναι τρελή, ἀπ' ὀργή θεοῦ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καμάρωνε τὸ σκῆπτρο σου, ἀφοῦ πρόδωκες
 τὸν ἀδερφό σου. Κι ἀλλους τρόπους θάβρω ἐγώ
 καὶ φίλους ἄλλους.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἄγαμέμνονα, ἀρχηγέ

τῶν Πανελλήνων, ἦρθα φέρνοντας σ' ἐσέ 415

τὴν κόρη σου Ἰφιγένεια. Τὴν ἀκολουθεῖ
 κι ἡ μάνα της, ἡ Κλυταιμῆστρα σου μαζὶ,
 κι ὁ γιός σου Ὀρέστης· βλέποντάς τους θὰ χαρεῖς,
 τόσοσν καιρὸ ἀφοῦ λείπεις ἀπ' τὸ σπίτι σου.

Ἄλλὰ ἐπειδὴ καὶ δρόμο τράβηξαν μακρῦ, 420

τάβρὰ τους πόδια πλάϊ σὲ βρύση δροσερῆ,

- καθώς και τάλογά τους, ξεκουράζαν πιά·
 και στὰ χλωρὰ λιβάδια κάθισαν νὰ φᾶν.
 Μὰ ἐγὼ μπροστὰ ἔχω τρέξει γιὰ νὰ ἐτοιμαστῆς.
 Κι ἡ κόρη σου πὼς ἦρθε, τῶμαθε ὁ στρατός, 425
 γιατί γοργὸς ὁ λόγος πέταξε παντοῦ.
 Καὶ τρέχουν ὅλοι τὴν κοπέλα γιὰ νὰ ἰδοῦν.
 Ὅλοι θαυμάζουν καὶ τιμοῦν τοὺς εὐτυχεῖς.
 Καὶ λέγουν : « εἶναι γάμος ἢ τί γίνεται ;
 Ἡ πόθησεν ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνονας 430
 νὰ ἰδεῖ τὴν κορασιά του καὶ τὴν ἔφερε ; »
 Κι ἄλλοι εἶπαν : « τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της
 τὴ φέρουν στῆς Αὐλίδας τὴν κυρὰ Ἄρτεμην.
 Ἄλλὰ ποιὸς θὰ τὴν πάρει ; » Τοίμασε λοιπὸν
 γιὰ τοῦτα τὰ κανίστρια, στεφανώσατε 435
 τὴν κεφαλὴ σας μ' ἄνθη, καὶ σύ, βασιλιὰ
 Μενέλαε, γιὰ τὸ γάμο φρόντιζε· ὡς βροντοῦν
 μὲς στὶς σκηνὲς σουραύλια καὶ χτύποι ποδιῶν·
 γιατί ἦρθε ἡ μέρα τῆς κοπέλας ἡ λαμπρῆ.
- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
- Σ' εὐχαριστῶ· μὰ σύρε μὲς στὰ δώματα· 440
 καὶ τάλλα ἢ τύχη θὰ τὰ φέρει σὲ καλό.—
 Φεύγει ὁ ἀγγελιοφόρος.
 Ὅϊμέ, ποῦθε νάρχισω ὁ δόλιος ; Τί νὰ πῶ ;
 Σὲ τί ζυγὸν ἀνάγκης ἔπεσα σκληρῆς !
 Θεὸς σοφώτερός μου μὲ κατὰτρεξε,
 καὶ μοῦ ἀναποδογύρισε τὰ σχέδια. 445
 Ὡ πόσο χρήσιμ' εἶναι ἡ ταπεινὴ γενιά !
 Γιατί νὰ κλάψουν εὐκολὰ μποροῦν αὐτοί,
 καὶ νὰ τὰ λέγουν ὅλα· ἐνῶ στοὺς εὐγενεῖς
 αὐτὰ δὲν πρέπει. Τὴ ζωὴ μας κυβερνᾷ
 τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸ λαὸ δουλεύουμε. 450
 Ποῦ ἐγὼ νὰ βγάλω δάκρυ τώρα ντρέπομαι,
 καὶ νὰ μὴν κλύψω πάλι ὁ δόλιος ντρέπομαι,
 στὶς πιὸ μεγάλες συμφορὲς σὰν ἔφτασα.
 Καὶ τί θὰ πῶ πιά τώρα στὴ γυναῖκα μου ;
 Πῶς θὰ τὴν ἀντικρύσω, πῶς θὰ τὴ δεχτῶ ; 455

Κοντά στὰ πάθια πού εἶχα μ' ἀποχάλασε
ἀκάλεστη ὅα μοῦρθε. Κι ὅμως φυσικό
νάκολουθάει τὴν κόρη της, παντρεύοντας
καὶ δίνοντας τὸ σπλάχνο της, ὅπου ἄσπλαχνο
θὰ μ' εὔρει. Κλαίγω καὶ τὴ δόλια κορασιά . . . 460

Τί κορασιά ; Πού νύφη θὰ τὴν πάρει αὐτὺς
ὁ "Αδης· κι αὐτὴ θὰ με ἰκετεύει ἔτσι, θαρρῶ :
« Πατέρα, μὲ σκοτώνεις ; Τέτοια δὰ παντρεῖα
κι ἐσύ νὰ κάμεις κι ὅποιος εἶναι φίλος σου ! ».
Κοντά θὰ κλαίει κι ὁ Ὀρέστης συγκινητικά, 465
χωρὶς νὰ νοιώθει, γιατί ἀκόμα εἶναι μωρό.
"Αχ! τοῦ Πριάμου ὁ γιὸς μοῦ τᾶχει κάμει αὐτά,
σὰν πῆρε τὴν Ἑλένη· αὐτὸς μ' ἐχάλασε.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Κι ἐγὼ καταλυπιῶμαι· γιὰ τοῦ βασιλιᾶ
τὴ συμφορὰ κι οἱ ξένοι πρέπει νὰ θρηνοῦν. 470

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὸς μου, ἀδερφέ, νὰ σφίξω πιά τὸ χέρι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πῆρε το· ἐσύ εἶσαι νικητῆς κι ἄθλιος ἐγώ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὁρκίζομαι στὸν πάππο μας τὸν Πέλοπα,
καθὼς καὶ στὸν Ἀτρέα, πού μᾶς γέννησε,
νὰ σοῦ μιλήσω ἀπ' τὴν καρδιά μου καθαρὰ 475
καὶ τίποτε πλασμένο, μόνον τί φρονῶ.

Σὲ εἶδα νὰ χύνεις δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια σου
κι ἐπόνεσά σε κι ἀντιδάκρυσσα κι ἐγώ,
καὶ φεύγω ἀπ' τὰ παλιά μου λόγια ξέμακρα.

Δέ σε πικραίνω· κι ἔρχομαι στὴ γνώμη σου. 480

Σοῦ λέω νὰ μὴ σκοτώσεις τὸ παιδάκι σου,
μήτε νὰ προτιμήσεις τὸ συμφέρο μου.

Δὲν πρέπει ἐσύ νὰ κλαῖς κι ἐγὼ νὰ χαίρομαι :
νὰ χάνουνται οἱ δικοί σου, κι οἱ δικοί μου ἄς ζοῦν.

Τί θέλω τάχα ; Κι ἂν ποθῶ νὰ πατρευτῶ, 485

μήπως δὲ βρίσκω ἄλλη γυναῖκα διαλεχτή ;
Νὰ χάσω ἐγὼ τὸν ἀδερφό μου εἶναι σωστό,

για νάβρω τήν Ἑλένη, ἀντί καλοῦ κακό;
 Μωρὸς πρὶν ἤμουν, κι ὕστερα κατάλαβα
 τί γάει νὰ πεῖ νὰ σφάξεις τὸ παιδάκι σου. 490
 Μὰ κι ἡ καρδιά μου για τὴ δόλια κορασιά,
 σὰν ποὺ εἶμαι συγγενὴς τῆς μὲ πονεῖ βαθιά,
 ποὺ αὐτὴ για τὴν παντρειά μου θὰ θυσιαστεῖ.
 Τί φταίει για τὴν Ἑλένη, ἡ θυγατέρα σου ;
 Ἄς φύγει ἀπ' τὴν Αὐλίδα σκόρπιος ὁ στρατός. 495
 Κι ἐσύ, ἀδερφέ μου, δάκρυα νὰ μὴ χύνεις πιά,
 κι ἐμένα νὰ μὴν κάνεις πιά νὰ κλαίω μ' ἐσέ.
 Κι ἂν μὲ δωκε ὁ χρησμός κάποιο δικαίωμα
 στῆς κόρης σου τὴν τύχη, δὲν τὸ θέλω πιά.
 Σ' ἐσένα ἀφήνω ἐγὼ τὸ δίκιο μου. Θὰ πεῖς
 πὼς ἔχω ἀλλάξει ἀπὸ τὰ λόγια τὰ πικρά; 500
 Σωστά· καὶ τὸ μετάνοιωσα, γιατί ἀγαπῶ
 τὸν ἀδερφό μου. Πρέπει κάθε φρόνιμος
 ἔτσι νὰ κάνει πάντα τὰ καλύτερα.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Εὐγενικά εἶπες κι ὡς πρέπει σ' ἀπόγονο
 τοῦ Δία· δὲ θὰ ντροπιάσεις τοὺς παπποῦδες σου. 505

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μενέλαε, τώρα σ' ἀπαινῶ· δὲν πιστευα
 πὼς θάλεγες τέτοια σωστά, πού σου ἄξιζαν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὴ σύγχυση στ' ἀδέρφια φέρνει ὁ Ἔρωτας
 κι ἡ ἀχορταγιά στὸ μοίρασμα· μακριὰ ἀπὸ μὲ
 τέτοια συγγένεια καὶ στὶς δυὸ μεριές πικρὴ. 510

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὅμως σ' ἀνάγκην ἔφτασα ἀναπόφευκτη,
 τῆς κόρης μου νὰ κάμω τὴ σκληρὴ σφαγή.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Πῶς; Ποιὸς θὰ σὲ ἀναγκάσει νὰ τὴ σφάξεις πιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅλο μαζί τῶν Ἀχαιῶν τὸ στράτευμα.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, σὰν πάλι στ' Ἄργος ξαναστείλεις τὴν. 515

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν θὰ ξεχύγω τῶνα, τᾶλλο θὰ με βρεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὸ ποιό; Νὰ μὴ φοβᾶσαι τόσο τὸ λαό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὁ Κάλχας στὸ στρατό μας τὸ χρησμὸ θὰ πεί.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, ἂν πεθάνει πρῶτα, κι εὐκόλο εἶν' αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γένος κακὸ εἶναι οἱ μάντιες καὶ φιλόδοξο.

520

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Κι ἀνώφελο εἶναι πάντα κι ἀχρησίμευτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ δὲ φοβᾶσαι ἐκεῖνο ποῦ στοχάζομαι ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄν δὲν τὰκούσω, πῶς μπορῶ νάποκριθῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅλα τὰ ξέρει αὐτὰ τοῦ Σίσυφου ἢ σπορά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θὰ μᾶς βλάψει ὁ Ὀδυσσεὺς σὲ τίποτε.

525

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πάντα εἶναι πονηρὸς καὶ λαοκόλακας.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐχει καὶ τὸ κακὸ ποῦναι φιλόδοξος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λοιπὸν φαντάσου στοὺς Ἄργιτες νὰ σταθεῖ
καὶ πεί ὅσα ὁ Κάλχας μάντεψε, καὶ πεί γιὰ μὲ
πὼς ἔταξα θυσία στὴν Ἀρτέμιδα

530

κι ἔπειτ' ἄρνοιῦμαι· θὰ ἐρεθίσει τὸ στρατό
καὶ τοὺς Ἄργιτες θὰ προστάξει, ἐσὲ κι ἐμὲ
σκοτώνοντας, νὰ σφάξουν καὶ τὴν κόρη μου.
Κι ἂν πάγω στ' Ἄργος θὰ μ' ἀρπάξουν, σὰν ἐρθοῦν
μὲς στὰ Κυκλώπεια κάστρα, καὶ τὴ χώρα εὐτὺς
θάπορημάξουν. Τέτοια εἶναι τὰ πάθια μου!

535

Ὅϊμέ, σὲ τί ἀγωνία μ' ἔρριξαν οἱ θεοί!

Μενέλαε, κὰν φυλάξου, στὸ στρατὸ σὰν πᾶς,

νὰ μὴν τὰ μάθει ἀκόμα ἡ Κλυταιμῆστρα αὐτά,
 πρὶν στείλω ἐγὼ στὸν Ἄδη τὸ παιδάκι μου, 540
 ὥστε νὰ κλαίω στὰ πάθια μου λιγώτερο.
 Κι ἐσεῖς γι' αὐτὰ μὴν πείτε, ξένες, τίποτε.

Φεύγει ὁ Μενέλαος.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Δ'.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Καλότυχοι ὅσοι ἀπόλαψαν μὲ φρόνηση καὶ μέτρο
 τῆς Ἄφροδιτης τὶς πνοὲς καὶ δέχτηκαν πραϊκὰ 545
 τοῦ χρυσομάλλη τοῦ Ἔρωτα τοὺς μανιασμένους οἴστρους,
 ποὺ ρίχνει σαϊτιῆς διπλὲς στὸν πόθο ὡς τὶς βουτᾶ, 549
 ποὺ ἄλλες εὐφραίνουν τὴ ζωὴ, κι ἄλλες τὴ φαρμακώνουν.
 Πανώρια Κύπρη, σπῖτι μας αὐτὲς νὰ μὴν ἰδῶ.

Ἄς ἔχω μέτρια χάρη ἐγὼ, μὰ εὐγενικοὺς τοὺς πόθους. 555
 Πραϊκὴ τὴν Κύπρη, βαρεῖά τὴν παραιτῶ.

Ἄντιστροφή

Στοὺς τρόπους καὶ στὸ φυσικὸν οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν.
 Μὰ τὸ καλὸ εἶναι φανερό. Στὴν ἀρετὴ ὀδηγοῦν 560
 ἡ ἀνατροφή κι ἡ μάθηση. Κι εἶν' ἡ ντροπὴ σοφία,
 πῶχει καὶ τᾶξιό χάρισμα μὲ φωτισμένο νοῦν 565
 νὰ βλέπει τὰ πρεπούμενα, ποὺ φέρνουν δόξα αἰώνια.
 Μεγάλο πρᾶμα νὰ ζητοῦν σεμνὰ τὴν ἀρετὴ 570
 κρυφὰ οἱ γυναῖκες σπῖτι τους, κι οἱ ἄντρες μὲς στοῦ κόσμου
 τὰ πλήθη, ἐκεῖ ποὺ αὐξάνουν τῆς θώρας τὴν ἀκμὴ.

Ἐπωδὸς

Ἦρθες, ὦ Πάρη, ἐσὺ ἀπὸ κεῖ
 ποὺ μεγάλωσες βουκόλος,
 στ' ἀσπρομόσχαρα τῆς Ἰδης, 575
 βαρβαρικά συρίζοντας,
 καὶ μὲ Φρυγικὲς φλογέρες
 ἔπαιζες σκοποὺς τοῦ Ὀλύμπου.

Γελάδες καλομάσταρες
 βόσκαες, ὅταν πρόσμενέ σε
 τῶν τριῶν θεῶν ἡ κρίση. 580

πού στήν Ἑλλάδα σ' ἔστειλε.
 Καί σάν εἶδες τήν Ἑλένη
 στά ἑλεφάντινα παλάτια,
 πόθο σκορπᾶς στά μάτια της, 585
 μὰ κι ἐσύ ἐποθοφλογίστης.
 Καί μιὰ ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη,
 στής Τροίας τήν ἀκρόπολη
 φέρνει τώρα τήν Ἑλλάδα
 μέ στρατὸ καί μέ καράβια.

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β΄.

Ἔρχονται σέ μιὰ ἀρμάμαξα ἡ Κλυταιμῆστρα μέ τήν Ἰφιγένεια καί μέ τὸν Ὀρέστη.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Ἄνάπαιστοι

ὦ! μεγάλη ἡ εὐτυχία τῶν μεγάλων! 590
 Τοῦ μεγάλου τ' ἀφέντη γιὰ ιδέστε
 τήν κοπέλα Ἰφιγένεια, ιδέστε
 τὴ βασίλισσα τήν Κλυταιμῆστρα
 τοῦ Τυνδάραου τὴν κόρη!
 Ἔχουν δὰ ἀπὸ μεγάλους βλαστήσει
 καί σέ τύχες λαμπρὲς ἔχουν φτάσει.
 Γιὰ θεοὺς τοὺς θαρροῦν τοὺς τρανοὺς κι εὐτυχεῖς 595
 οἱ θνητοί, πῶχουν μοῖρα κακὴ.
 Τῆς Χαλκίδας κοπέλες ἐδῶ νὰ σταθοῦμε,
 τὴ βασίλισσα νὰ ὑποδεχτοῦμε,
 ἀπὸ τάμαξι σὰ βγεῖ, μὴ σκοντάψει στὴ γῆ.
 Μ' ἀβρὰ χέρια καί μ' ἤθος γλυκό, 600
 μὴ σκιαχτεῖ, πού μᾶς ἔρχεται πρώτη φορά'
 ἡ ξακουστὴ τ' Ἀγαμέμνονα κόρη,
 κι ἄς μὴ δώσουμε οἱ ξένες
 παραζάλη κι ἐνόχληση 605
 στὶς Ἀργίτισσες ξένες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Αὐτὸ θαρρῶ πὼς εἶναι καλομάντεμα
 τὰ λόγια τὰ γλυκὰ κι ἡ καλωσύνη σου.

- κι ἔχω μιὰ ἐλπίδα πὼς σὲ γάμους τυχεροῦς
 ἦρθα νυφοδηγήτρα. Τώρα βγάлт' ἑσεῖς 610
 ἀπὸ τὰμάξια τὰ προικιά τῆς κόρης μου,
 καὶ φέρτε τα προσεχτικὰ μὲς στὴ σκηνή.
 Κι ἐσὺ ἔβγα ἀπὸ τὰμάξι τώρα, κόρη μου,
 καὶ πάτα ἄβρα καὶ σιγανὰ τὸ πόδι σου.
 Κι ἑσεῖς, κοπέλες, πάρτε τὴν στὴν ἀγκαλιά 615
 κι ἀπὸ τὰμάξι βγάλτε τὴν. Τὸ χέρι σας
 δόστε κι ἐμένα κάποια νάποβασταχτῶ,
 τὸ κάθισμα τῆς ἄμαξας ἀφήνοντας.
 Κι οἱ ἄλλες, σταθεῖτε στῶν φοράδων τὸ ζυγό,
 γιατί τὸ δειλὸ μάτι τους ξαφνίζεται. 620
 Πάρτε καὶ τὸν Ὀρέστη, τοῦ Ἀγαμέμνονα
 τοῦτον τὸ γιό, γιατί εἶναι ἀκόμα νήπιο αὐτός.
 Γιέ μου, κοιμᾶσαι; Ἡ ἄμαξα σὲ κούρασε;
 Σήκω στῆς ἀδιρρή σου τὴ λαμπρὴ χαρά·
 ποὺ ἐσὺ εὐγενὴς θὰ κάμεις διαλεχτὸ γαμπρό, 625
 τὸ γιό τῆς θεᾶς Νεράϊδας τὸν ἰσόθεο.
 Ἐλα σιμά μου, κόρη μου Ἰφιγένεια,
 καὶ στάσου πλάι στὴ μάνα σου, καὶ κάνε με
 τοῦτες οἱ ξένες νά με ποῦν καλότυχη.
 Τώρα χαιρέτα τὸν καλὸν πατέρα σου.— 630
 Μπαίνει στὴ σκηνὴ ὁ Ἀγαμέμνωνας.
 ὦ βασιλιά Ἀγαμέμνονα, καμάρι μου,
 νά, φτάσαμε στὸ κάλεσμά σου πρόθυμες.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
 Μάνα μου, μὴ θυμώσεις πότερεξα μπροστὰ
 γιὰ νά σφιχταγκαλιάσω τὸν πατέρα μου.
 Κι ἐγὼ θέλω, πατέρα μου, τὰ στήθια σου 635
 σφιχτὰ νά τάγκαλιάσω, ποὺ τόσον κα.ρὸ
 γιὰ νά σε ἰδῶ ποθοῦσα· καὶ μὴ θυμωθεῖς.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κόρη μου, ἀλήθεια· τὸν πατέρα σου ἀγαπᾶς
 πλεῖοτερο ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ σου γέννησα.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
 Πατέρα μου, πῶς σ' εἶδα μὲ πολλὴ χαρά! 640

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

"Όμοια κι ἔσένα, κόρη μου, ὁ πατέρας σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νά εἶσαι καλά· κοντά σου καλά μ' ἔφερες.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν ξέρω τοῦτο, κόρη μου, πῶς νὰ τὸ πῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μπά!

Χαίροντας μ' εἶδες, κι ὅμως εἶσαι ἀνήσυχος!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πολλὴν ἔχει ἔγνοια ὁ βασιλιάς κι ὁ στρατηγός.

645

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δικός μου γίνε τώρα, καὶ μὴ σκέπτεσαι.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μά εἶμαι δικός σου ἀκέριος τώρα, κόρη μου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ ἰλάρυνε τὸ φρύδι καὶ τὸ μάτι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, χαίρουμαι ὅσο χαίρουμαι θωρώντας σε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἔπειτα χύνεις δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια σου;

650

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί θὰ χωριστοῦμε γιὰ πολὺν καιρό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καλὲ πατέρα, δὲν τὸ νοιώθω αὐτὸ ποὺ λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὰ φρόνιμά σου λόγια πλειότερο μὲ καίν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

"Αν θὰ σ' εὐχαριστήσω, ἀνότηα νὰ σοῦ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

"Αχ· νὰ σωπάσω δὲ μπορῶ! Καλὰ μιλᾷς.

655

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μεῖνε, πατέρα, σπίτι μὲ τὰ τέκνα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὸ θέλω, δὲ μπορῶ ὅμως καὶ πικραίνουμαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Λόγχεις καὶ πίκρες τοῦ Μενέλαου νὰ χαθοῦν!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἄλλους θὰ κάψουν πρῶτα, κι αὐτὸ καίει ἐμέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μὲς στὴν Αὐλίδα κάθισες πολὺν καιρὸ.

660

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ δὲν μπορῶ νὰ στείλω ἀκόμα τὸ στρατό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ ποῦ εἶναι ὁ τόπος τῶν Φρυγῶν, πατέρα μου ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Εκεῖ ποῦ ὁ Πάρης νὰ μὴ βρίσκονταν ποτέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, θὰ μ' ἀφήσεις καὶ θὰ πᾶς μακριά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἐσύ τὸ ἴδιο, κόρη μου, καθῶς κι ἐγώ.

665

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Ἄχ!

*Ὅς ταίριαζε κοντὰ σου ν'ἄπαιρνες κι ἐμέ!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἐχεις κι ἐσύ ταξίδι, νὰ μὴ μὲ ξεχνᾶς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ πάγω μοναχὴ μου ἢ μὲ τὴ μάνα μου;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δίχως γονεῖς, μονάχη, καταμόναχη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, σ' ἄλλα σπίτια δέ με στέλνεις πιά;

670

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Φτάνει· δὲν πρέπει οἱ κόρες τέτοια νὰ ρωτοῦν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γοργὰ ἀπ' τὴν Τροία νὰ μας ἔρθεις νικητής.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πρέπει νὰ κάνω πρῶτα μιὰ θυσία ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἐγὼ ὅμως πρέπει τάγιο πρᾶμ' αὐτὸ νὰ ἰδῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θὰ ἰδεῖς· γιατί θὰ στέκεις στὸ βωμὸ κοντά. 675

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ στήσουμε τριγύρω στὸ βωμὸ χορούς ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καλότυχή μου, καὶ δὲν ξέρεις τίποτε!
 Πήγαινε μέσα νὰ σε ἰδοῦν οἱ κορασιές.
 Πικρὸ φίλημα δός μου καὶ τὸ χέρι σου,
 γιατί θὰ εἶσαι μακριά μου γιὰ πολὺν καιρόν.— 680

᾽Ω μάγουλα καὶ στήθια καὶ ξανθὰ μαλλιά,
 ἢ Τροία κι ἢ Ἑλένη τί πληγὴ μᾶς ἄνοιξαν!
 Παύω τὰ λόγια· γιατί μόλις σ' ἔγγιξα
 τρέχουν τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν μου ἀκράτητα.
 Πήγαινε μέσα.—Μὰ συμπάθα με κι ἐσύ, 685
 κόρη τῆς Λήδας, ἂν ἐψυχοπόνεσα,
 ποὺ τ' Ἀχιλλέα θὰ δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου.
 Κι εἶν' ἡ παντρεῖα καλότυχη, μὰ τοὺς γονεῖς
 τσιμπάει κατάκαρδα, ὅταν δίνει τὰ παιδιὰ
 σ' ἄλλα σπιτία ὁ πατέρας ποὺ παιδεύτηκε. 690

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶμαι ἀνόητη νὰ μὴ νοιώθω σου
 τὸν πόνο· αὐτὰ θὰ πάθω, πίστεψε, κι ἐγὼ,
 σὰ θὰ τὴ βγάζω νιόνυφη τὴν κόρη μου·
 μὰ αὐτὰ ἢ συνήθεια τὰπρααίνει κι ὁ καιρός. 685
 Τόνομα ξέρω τοῦ γαμπροῦ ποὺ διάλεξες·
 τώρα ποῦθ' εἶναι πὲς μου κι ἀπὸ ποιά γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἡ Αἴγινα ἦταν θυγατέρα τ' Ἀσωποῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μ' αὐτὴν ποιὸς θεὸς ἢ ποιὸς θνητὸς παντρεύτηκε;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

‘Ο Δίας· καὶ τὸν προεστὸ Αἰακὸ γεννᾷ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸν Αἰακὸ ποιοὺς γιὸς τοῦ διαδέχτηκε;

700

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πηλέας, πούχε τοῦ Νηρέα τὴν κορασιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ θέλημα τῶν θεῶν τὴν πῆρε ἢ μὲ τῆ βιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴν τάζει ὁ Δίας, καὶ τῆ δίνει ὁ κύρης της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῦ ἐγένινεν ὁ γάμος; Ἦ στὰ κύματα;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στὸ Πήλιο τὸ ἱερό, ὅπου μένει ὁ Χεῖρωνας.

705

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ λέν πῶς τῶν Κενταύρων κάθεται ἡ γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐκεῖ ἔκαμαν τοὺς γάμους τοῦ Πηλέα οἱ θεοί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸν Ἀχιλλέα ὁ γονιὸς τοῦ ἦ ἢ Θέτη ἀνάθρεψε;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

‘Ο Χεῖρωνας, γιὰ νὰ μὴ μάθει ἦθη κακά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ ἀνάθρεψε σοφός, πῶδωκε πιὸ σοφός.

710

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τέτοιος ἄνθρωπος θάναι ἄντρας τῆς κόρης σου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ σὲ ποιά χώρα μένει; Δὲν εἶν’ ἄσκημος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στῆ Φθία, στὸ ποτάμι Ἀπιδανὸ κοντά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐκεῖ μακριὰ θὰ πάγει αὐτὸς τὴν κόρη μας;

- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Αὐτὸς ποῦ θὰ τὴν ἔχει αὐτὰ θὰ τὰ σκεφεῖ. 715
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Ἄς εὐτυχοῦν. Ποιὰ μέρα ὁ γάμος γίνεται;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Σὰν καλορθεῖ τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Στὴ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Τὸ μελετῶ γι' αὐτὴν ἐτοιμαζόμεστε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τοῦ γάμου τὸ τραπέζι θάχεις ὕστερα; 720
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Σὰ θυσιάσω στοὺς θεοὺς ὅσα χρωστῶ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἐμεῖς ποῦ τὶς γυναῖκες θὰ δεῖνῆσουμε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Κοντὰ ἐδῶ στὰ καράβια τὰ καλόπρυμνα.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Καλά· κι αὐτὸ ἀπ' ἀνάγκη θὰ ὑποφέρουμε.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ξέρεις, γυναῖκα, τί νὰ κάμεις; Ἄκου με. 725
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τί πράμα; Νά σ' ἀκούω τὸ συνήθισα.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ἐμεῖς ἐδῶ, ποῦ τώρα βρίσκεται ὁ γάμπρός.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Χωρὶς τὴ μάνα ὡς πρέπει τί θὰ κάμετε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 μὲ τοὺς Δαναοὺς τὴν κόρη θὰ παντρέψουμε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἐγὼ ποῦ πρέπει τότε δὰ νὰ βρισκῶμαι; 730
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Στ' Ἄργος νὰ πᾶς, τὶς κόρες μας νὰ γυνοιάξῃσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νάφῃσω τὴν κοπέλα; Στὴ λαμπάδα ποιόν;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐγὼ τοῦ γάμου τὴ λαμπάδα θὰ κρατῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ νόμος, μὴ λὲς ἄτοπα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν πρέπει νὰ εἶσαι μὲς τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ. 735

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρέπει ὅμως νὰ παντρέψω ἐγὼ τὰ τέκνα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι οἱ κόρες νὰ μὴ μένουν σπῖτι μοναχές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ στοὺς παρθενῶνες τους φυλάγονται.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄκουσ' ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ τὴν Ἀργίτισσα θεά,
κοίταζε ἐσὺ τὰ ἔξω, καὶ τὸ σπῖτι ἐγὼ, 740
τὸ τί στὸ γάμο χρειάζεταιαι τῆς κόρης μας.

Μπαίνει μέσα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄϊμέ! χαμένα πάσκισα, ἄδικα ἔλπισα
μακριὰ νὰ ξαποστείλω τὴ γυναῖκα μου.
Σοφίζουμαι καὶ τρόπο προσπαθῶ νὰ βρῶ
γιὰ τοὺς δικούς μου, ἀλλὰ σκοντάφτω ἐγὼ παντοῦ. 745
Θὰ πάω στὸ μάντη Κάλχα νὰ ξετάσουμε
τὸ θέλημα τῆς θεᾶς, ποῦναι πικρὸ σ' ἐμέ,
καὶ θλιβερὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα.—Ὁ φρόνιμος
ἢ πρέπει ν᾿χει μὴ γυναῖκα σπῖτι του
καλὴ καὶ τίμιαν, ἢ νὰ μὴν παντρεύεται. 750

Φεύγει.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β'.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Μές στοῦ Σιμόη τάργυρά γυρίσματα θά φτάσει
 μέ τὰ καράβια ὁ Ἑλληνικός στρατός ἀρματωμένος,
 ἐκεῖ τῆς Τροίας τὰ χώματα, μέσ στ' Ἀπολλώνιον Ἴλιο, 755
 πού ἀκούω πώς ρίχνει τὰ ξανθὰ μαλλιά της ἡ Κασσάντρα,
 μέ δάφνης χλωροφούντωτο στεφάνι στολισμένη, 760
 θεόπνευστη, ὅταν ἔχει προφητικὴν ὄρμη.

Ἐντιστροφή

Θάντισταθοῦν στὰ κάστρα τους καί στήν ἀκρόπολή τους
 οἱ Τρῶες, ὅταν ὁ στρατός ὁ Ἑλληνικός ζυγώσει 765
 μέσ στοῦ Σιμόη τὰ ρέματα μέ χάλκινες ἀσπίδες,
 μέ πλοῖα γοργά κι ὠριόπλωρα, νά φέρει στήν Ἑλλῦδα
 τῶν δύο αἰθέριων Διόσκουρων τήν ἀδερφήν Ἑλένη 770
 μ' ἀσπίδες καί κοντάρια καί λόγχες τῶν Ἀχαιῶν.

Ἐπωδός

Κι ἀφοῦ τῆς Τροίας τὸ Πέργαμο τὸ πυργοτειχισμένο
 κυκλώσει ὁ Ἄρης φονικός, καί κόψει τὰ κεφάλια 775
 τῶν Τρῶων καί τῆ χώρα τους χαλάσει, τοῦ Πριάμου
 θά γένουν μυριοθρήνητες κι οἱ κόρες κι ἡ γυναίκα. 780
 Κι ἡ Ἑλένη ἡ κόρη τοῦ Διὸς θά χύσει μαῦρο δάκρυ,
 γιὰτ' ἄφησε τὸν ἄντρα της κι ἔφυγε. Τέτοιος φόβος
 μήτε σ' ἐμέ νά ῥθει ποτέ μηδὲ καί στῶν παιδιῶν μου 785
 τὰ τέκνα, καθὼς θά θρηνοῦν κοντὰ στοὺς ἀργαλειοὺς των
 οἱ χρυσοστόλιστες Λυδὲς κι οἱ Φρύγισσες γυναῖκες,
 ἢ μιὰ στήν ἄλλη λέγοντας: «Ποιὸς τάχα δακρυσμένην 790
 θάδράξει με ἀπ' τὰ ὠριόπλεχτα μαλλιά καί θά με σύρει
 μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου τὴν καταρHEMAΓΜΕΝΗ;
 γιὰ σένα Ἑλένη, γέννημα τοῦ μακρολαίμη κύκνου—
 ἂν εἶναι αὐτὸ σωστὸ πού λέν πὼς ἔτυχεν ἡ Λήδα 795
 τὸ Δία σὰν πεταχτὸ πουλὶ παραλλαγμένον, εἶτε
 ψέματα λέν στὸν κόσμον οἱ μῦθοι τῶν ποιητῶν.» 800

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ'.

Ἔρχεται ὁ Ἀχιλλέας σὲ λίγο κι ἡ Κλυταιμῆστρα.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποῦ νᾶναι ὁ πρωτοστράτηγος τῶν Ἀχαιῶν ;
 Ποιὸς θὰ τοῦ πεῖ ἀπὸ σᾶς πὼς τοῦ Πηλέα ὁ γιός,
 ὁ Ἀχιλλέας, στὴν σκηνή του τὸν ζητῶ;
 Κι ὅμοια δὲ μένουμ' ὅλοι ἐδῶ στὸν Εὐριππο;
 Ἄλλοι ἀπὸ μᾶς ἀνύπαντροι τὰ σπίτια τους 805
 τάφησαν ἔρμα κι ἐδῶ πέρα κάθονται,
 κι ἄλλοι γυναῖκες καὶ παιδιὰ παράτησαν·
 τόσο ἄγριος στὴν Ἑλλάδα πόθος ἔπεσεν
 ἀπ' τοὺς θεοὺς γι' αὐτὴν τὴν ἐκοστρατεία μας.
 Ἐγὼ λοιπὸν πρέπει νὰ πῶ τὸ δίκιο μου· 810
 κι ἄλλος ποιὸς θέλει ὅς πεῖ κι αὐτὸς τὸ πόνου του.
 Τὴ Φάρσαλο καὶ τὸν πατέρα μου ἄφησα
 καὶ μένω ἐδῶ στοῦ Εὐρίπου τις ψιλὲς πνοές,
 κι ὅσο κρατῶ τοὺς Μυρμιδόνες, ποῦ μοῦ λέν:
 «Τί περιμένουμε, Ἀχιλλέα; πότε πιά 815
 θάρθει ὁ καιρὸς στὴν Τροία νὰ κινήσουμε;
 Κάμε ἂν θὰ κάμεις κάτι, ἢ πίσω γύρνα μᾶς·
 μὴν καρτερεῖς τις ἄργητες τῶν Ἀτρειδῶν.»

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾽Ω γιὲ τῆς θεᾶς Νεράϊδας, καθὼς ἄκουσα
 τὰ λόγια σου ἀπὸ μέσα, βγῆκα νὰ σε ἰδῶ. 820

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

᾽Ω θεῖα Ντροπή, ποιά νᾶναι ἡ μεγαλόπρεπη
 τούτη γυναῖκα, ποῦ θεωροῦν τὰ μάτια μου;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρώτη φορὰ μὲ βλέπεις, τί παράξενο
 νὰ μὴ με ξέρεις; Σοῦ ἔπαινω τὸ σεβασμό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καὶ ποιά εἶσαι; Τί ἤρθες στῶν Ἑλλήνων τὸ στρατό,
 γυναῖκα ἐσὺ μὲς σ' ἄντρες ἀσπιδόφραχτους; 825

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τῆς Λήδας εἶμαι κόρη, ἤ Κλυταιμήστρα ἐγώ,
κι εἶν' ἄντρας μου ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνονας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλά εἶπες ὅσα πρέπει σύντομα· μὰ ἐγὼ
τῶχ' ἄντροπ' μου μὲ γυναικὲς νὰ μιῶ. 830

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μεῖνε· τί φεύγεις; Καὶ τὸ δεξι χέρι σου
δῶσε μου, ἀρχὴν τοῦ γάμου σου καλότυχη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί λές; Σ' ἐσὲ τὸ χέρι μου; Θὰ ντρέπουμε
τὸν ἄντρα σου, ἂν θάγγιξω τὰ δὲν πρέπει μου

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μπορεῖς, ἀφοῦ τὴν κόρη μου παντρεύεσαι,
γιὰ τῆς θεᾶς Νεράϊδας τῆς θαλασσινῆς. 835

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί γάμους λές, κυρά μου. Τί νὰ πῶ, ἀπορῶ·
ἐξὸν ἂν σ' ὅ,τι λές παραλογίζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὄλους συμβαίνει, τοὺς καινούργιους συγγενεῖς
σὰ βλέπουν, καὶ γιὰ γάμο μὲ ντροπὴ ὀμιλοῦν. 840

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποτέ, κυρά, τὴν κόρη σου δὲ ζήτησα.
κι οὐδὲ ἀπὸ τοὺς Ἀτρεΐδες μοῦρθε προξενιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν τί νᾶναι; Ἀπόρα μὲ τὰ λόγια μου·
γιατὶ μ' αὐτὰ ποὺ μοῦ εἶπες ἀπορά κι ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἀπείκαζε· κι οἱ δυὸ μας νάπειακάσουμε·
γιατὶ κι οἱ δυὸ ἴσως ψέματα δὲ λέγουμε. 845

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ φοβερὰ ἔχω πάθει; Γάμο ἀνύπαρχτον,
ὡς φαίνεται, ἐτοιμάζω· ντρέπουμε γι' αὐτά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἴσως κανεὶς περὶπαίξε κι ἐσὲ κι ἐμέ.

Μὴν τὰ προσέχεις ὅμως καὶ λησμόνα τα. 850

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σὲ χαιρετῶ· δὲν ἔχω μάτια νὰ σε ἰδῶ,
σὰ βγῆκα ψεύτρα κι ἔπαθα ὡς δὲ μῶπρεπε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τὸ ἴδιο κι ἀπὸ μέρος μου· τὸν ἄντρα σου
πάω νὰ ζητήσω μὲς σ' αὐτὰ τὰ δώματά.

Ἐνῶ βγαίνει ὁ Ἀχιλλέας τὸν σταματᾷ ὁ γέροντας.

Τροχαϊκὰ τετράμετρα

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Αἰακίδη ξένε, στάσου, ἐσένα λέω, τοῦ γιοῦ τῆς θεᾶς, 855
καὶ τῆς Λήδας κόρη, ἐσένα, κάτι θέλω νὰ σᾶς πῶ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποιὸς μισάνοιξε τὴ θύρα ; Πῶς περίφοβος μιλεῖ!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δοῦλος εἶμαι, δὲν καυχιοῦμαι· δὲ μ' ἀφήνει ἡ τύχη μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τίνος εἶσαι; Δικός μου ὄχι· θά εἶσαι τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τούτης ποῦναι μπρὸς στὸ σπίτι, μ' ἔδωκε ὁ πατέρας της 860

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Στάθηκα· τί θέλεις λέγε, γιατί μ' ἐσταμάτησες;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Εἶστε τάχα μοναχοί σας, πού ἐδῶ πέρα στέκεστε;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναὶ μονάχοι, πὲς τί θέλεις, ἔβγαιν' ἔξω κι ἔλα ἔδῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

᾽Ω προσπάθεια μου καὶ τύχη, σώσετ' ὅποιους θέλω ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πάει ὁ λόγος σου σὲ μάκρος κι ἔχει κάποια καυχησιά. 865

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ἐξορκίζω λέγε ἀμέσως, ὅ,τι θέλεις νὰ μοῦ πεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ξέρεις βέβαια πόσο ἐσένα καὶ τὰ τέκνα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παλιό λάτρη του σπιτιού μου πάντοτε σὲ ξέρω ἐγώ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὅτι προίκα σου μ' ἐπῆρε ὁ Ἄγαμέμνωνας κι ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ναί μαζί μου στ' Ἄργος ἦρθες, καὶ μοῦ στάθηκες πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί, καὶ πλειότερο ἐγὼ σένα ἀπὸ τὸν ἄντρα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέλος πάντων τώρα πὲς μας ξέσκεπα, τί θὰ μᾶς πεῖς. 870

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μὲ τὸ χέρι του θὰ σφάζει τὴν κοπέλα σου ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς; Μακριὰ ἀπὸ μᾶς ὁ λόγος, γέροντα! παραλαλεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τὸν ἄσπρο λαιμὸ τῆς δόλιας κόβοντας μὲ τὸ σπαθί. 875

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾽ὦ τί χαλασμός πού μ' ἤῤρε. Μὴν τρελάθη ὁ ἄντρας μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

*Ἐχει τὰ μυαλά του, ὄχι ὅμως γιὰ τὴν κόρη σου κι ἐσέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ ποῖό λόγο; Ποιὸς ὀλέθριος δαίμονας τὸν κυνηγᾷ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θεοῦ χρησμός, ὡς λέει ὁ Κάλχας, γιὰ νὰ ξεκινᾷ ὁ στρατός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ; Τρισάθλια ἐγὼ κι ἐκείνη, πού θὰ σφάζει ἓνας γονιός!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πρὸς τὴν Τροία, γιὰ νὰ λάβει τὴν Ἑλένη ὁ ἄντρας της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ γιὰ νᾶρθ' ἢ Ἑλένη πρέπει ἢ Ἰφιγένεια νὰ χαθεῖ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί ἔταξε θυσία τὴν κόρη σου στὴν Ἄρτεμη ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ τί πρόφαση εἶχε ὁ γάμος, ὅπου μ' ἔφερεν ἐδῶ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Χαίροντας νὰ φέρεις νύφη τοῦ Ἀχιλλέα τὴν κόρη σου. 885

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, ἦρθες γιὰ χαμό σου, μὲ τὴ μάνα σου μαζί.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καὶ στὶς δυὸ φριχτό· ὦ τί τόλμη πῶλαβ' ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἵϊμέ χάθηκα· τὰ δάκρυα νὰ βαστάξω δὲ μπορῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐφοῦ χάνεις τὸ παιδί σου, εἶναι τὸ δάκρυ σου πικρό.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἐσύ ποῦθε, γέροντά μου, τᾶμαθες αὐτὰ πού λές; 890

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐρχομουν σ' ἐσὲ νὰ φέρω κι ἄλλο γράμμα, δεύτερο.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ νὰ φέρω ἢ νὰ μὴ φέρω στὴ σφαγὴ τὴν κόρη μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Νὰ μὴ φέρεις τὴν· φρονοῦσε τότε ὁ ἄντρας σου σωστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔπειτα τὸ γράμμα ἐκεῖνο πῶς δὲν τῶφερες σ' ἐμέ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ὁ Μενέλαος μοῦ τὸ πήρε, ποῦναι ὁ αἴτιος τῶν κακῶν. 895

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Νεραΐδας τέκνο ἐσύ, τάκοῦς αὐτά;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἄκουσα τὴ συμφορὰ σου· αὐτὸ κι ἐγὼ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ τοῦ γάμου σου τὸ δόλο θὰ μοῦ σφάξουν τὸ παιδί.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ ψέγω σου τὸν ἄντρα. Κι ἔτσι αὐτὸ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πεφτοντας στὰ πόδια τοῦ Ἀχιλλέα.

Δὲ θάποντραπῶ νὰ πέσω στὸ δικό σου γόνα ἐμπρός, 900

μιὰ θνητὴ στῆς θεᾶς τὸ τέκνο. Τί καμάρι θάχω ἐγώ;
 Πλειότερο ἀπὸ τὸ παιδί μου· γι' ἄλλο τί θὰ στοχαστῶ;
 Γιὰ τῆς θεᾶς, στὴ συμφορὰ μου βόηθα με, καὶ σῶσε αὐτὴν,
 πού, ἂν καὶ φέματα, ἀλλ' ἀκούστη πῶς θὰ γίνει ταίρι σου.
 Νύφη ἀνθοστεφανωμένη ἐγὼ τὴν ἔφερα γιὰ σέ, 904
 τώρα στὴ σφαγὴ τῆ δίνω· καὶ ντροπὴ θᾶναι γιὰ σέ
 πού δὲν τὴ βοηθᾶς· κι ἔν γάμος δὲ σ' ἀντάμωσε μ' αὐτὴν,
 ὅμως ταίρι ὀνοματίστης τῆς τρισάθλιας κορασιᾶς.
 Naί, στὴ μάνα σου σ' ὀρκίζω, καὶ στὸ χέρι πού κρατῶ,
 καὶ στὸ γένιο σου πού 'γγίζω· τῶνομά σου μὲ χαλιᾶ. 910
 Βόηθα, ἄλλον βωμὸ δὲν ἔχω καταφύγιο παρὰ σέ·
 συγγενῆς δὲν προσγεῶ μου· ὁ Ἀγαμέμνωνας, τᾶκοῦς,
 σκληρὸς κι ἄσπλαχνος πῶς εἶναι· κι ἦρθα ἐδῶ, γυναίκα ἐγώ,
 σὲ στρατὸ ναυτῶν, ὡς βλέπεις, ἀνυπάκουο καὶ θρασύ,
 μὰ καὶ χρήσιμο, ὅταν θέλουν. Κι ἂν μου δώσεις χέρι ἐσύ, 915
 θὰ γλυτώσουμε· κι ἂν ὄχι, χαλασμός θὰ μᾶς εὐρεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Κακό εἶναι νᾶχεις τέκνα· ἀπ' τὴν ἀγάπη τους
 οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρουν βάσανα πολλὰ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βαθιὰ πονεῖ ἡ ψυχὴ μου ἡ μεγάλῳβουλη,
 πού ξέρει μέτρια στὰ κακὰ νὰ θλίβεται 920
 καὶ μέτρια στὴν πολλὴ εὐτυχία νὰ χαίρεται.
 Καὶ λογικὰ φρονοῦν οἱ τέτοιοι οἱ ἄνθρωποι,
 πού πάντα τὴ ζωὴ τους φρόνιμα περνοῦν.
 Κάποτε ἡ μέτρια φρόνηση εἶν' εὐχάριστη,
 καὶ κάποτε εἶναι χρήσιμη ἡ βσθυγνωμία. 925
 Μὰ ἐγώ, πού ὁ δίκιος Χεῖρωνας μ' ἀνᾶθρεψεν,
 ἔμαθα νᾶχω πάντα ἀπλοὺς τοὺς τρόπους μου.
 Καὶ τοὺς Ἀτρεΐδες, ὅταν κυβερνοῦν καλά,
 θὰ τοὺς ἀκούω· ἀλλ' ὄχι, κι ὅταν ἄσκημα·
 κι ἐδῶ καὶ στὴν Τρωάδα, πάντα ἐλεύτερος, 930
 τὸν Ἄρη θὰ τιμῶ μὲ τὸ κοντάρι μου.
 Κι ἐσέ, πού ὁ ἀγαπημένος σου σὲ πίκρανε,
 θὰ σεπραῦνω, ὅσο ταιριάζει σ' ἄντρα νιόν,

- ἀφοῦ ἡ καρδιά μου τόσο σέ σιμπόνεσε.
 Ποτέ δὲ θὰ σφαχτεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα της 935
 ἢ κόρη, πού δική μου ὀνοματίστηκε.
 Δὲ δίνω τὸ κορμί μου ἐγὼ στὸν ἄντρα σου
 νὰ πλέκει σχέδια. Γιατὶ ἐγὼ τῆς κόρης σου
 φονιάς θὰ γίνω, ἂν καὶ σπαθὶ δὲ σήκωσα.
 Ὁ ἄντρας σου εἶναι φταίχτης· μὰ δὲ θάναί πιά 940
 καὶ τὸ κορμί μου ἀμόλυντο, ἂν χαθεῖ γιὰ μὲ
 καὶ τὸ δικό μου γάμον ἢ κοπέλα αὐτή,
 πῶπαθε συμφορὰ φριχτὴ κι ἀβάσταχτην.
 Ὁ πιὸ ἄθλιος ἐγὼ θὰ ἤμουν μὲς στοὺς Ἀχαιοὺς,
 τὸ τίποτε ἐγὼ θὰ ἤμουν, ὁ Μενέλαος 945
 θὰ ἦταν ἄντρας, δὲ θὰ ἤμουν τοῦ Πηλέα γιός,
 μὰ ἐνὸς κακούργου, ἂν τῶνομά μου σκότωνε
 τὴν κόρη σου. Μὰ τὸ Νηρέα, πῶζησε
 μέσα στὰ ὑγρά τὰ κύματα, τὸ φυτουργὸ
 τῆς Θέτιδας ἐκείνης πού μὲ γέννησε,
 τὴν κόρη δὲ θαγγίζει ὁ Ἀγαμέμνωνας, 950
 οὐδὲ μὲ τὰκροδάχτυλα στοὺς πέπλους της·
 ἀλλιῶς μονάχα ἢ πολιτεία ἢ Σίτυλος
 θὰ ὑπάρχει στῶν βαρβάρων τὶς ἀκροτοπιές,
 ὅθε ἡ γενιὰ κρατιέται τῶν δυὸ στρατηγῶν,
 καὶ τῶνομα τῆς Φθίας πιά δὲ θάκουστεῖ.
 Πικρὰ γιὰ τὴ θυσία αὐτὴν θὰ ἐτοιμαστεῖ 955
 κι ὁ μάντης Κάλχας. Καὶ τί μάντης εἶναι αὐτός,
 πού λέει ἀλήθειες λίγες καὶ πολλὲς ψευτιές,
 ἂν ἐπιτύχει· ἂν ὄχι, ἀποξεχάνεται;
 Δὲν τὸ εἶπα γιὰ νὰ παντρευτῶ τὴν κόρη σου.
 καὶ μύριες κόρες γι' ἄντρα τους μὲ λαχταροῦν· 960
 τό εἶπα γιὰτ' ὁ Ἀγαμέμνωνας μὲ πρόσβαλε.
 Κι ἔπρεπεν ἀπὸ μένα τῶνομά μου αὐτός
 γιὰ δόλωμα τῆς κόρης νὰ ζητοῦσε, ἀφοῦ
 μ' ἐμέ νὰ τὴν παντρέψει ἐδέχτη ἢ μάνα της.
 Θὰ τῶδινα στοὺς Ἕλληνας, ἂν σκόνταφτε 965
 σ' αὐτὸ τῆς Τροίας τὸ ταξίδι· τοῦ στρατοῦ
 ναυξήσω δὲ θάρνιόμουν τὸ κοινὸ καλό.

Μὰ τώρα οἱ στρατηλάτες μὲ καταφρουοῦν,
καὶ κάνουν ὅ,τι θέλουν ἀνεμπόδιστα. 970

Γοργὰ θὰ ξέρει τὸ σπαθὶ μου, πρὶν βρεθῶ
στὴν Τροία, ποῦ θὰ τὸ βάψω μ' αἷμα φοινικόν,
ἂν ἀπὸ μὲ τὴν κόρη σου πάρει κανεῖς.
"Ἠσυχη μένε· θεὸς ἐγὼ θὰ σου φανῶ
μεγάλος, χωρὶς νὰ εἶμαι· ἀλλ' ὅμως θὰ γενῶ.

ΧΟΡΟΣ

Γιὲ τοῦ Πηλέα, μίλησες ὡς ἄξιζε 975
σ' ἐσὲ καὶ στὴ σεμνὴ θαλασσινὴ θεά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Ἀχ· πῶς νὰ σ' ἐπαινέσω γιὰ νὰ μὴ φανῶ
μῆτε πῶς κολακεύω, μῆτ' ἀχάριστη;
Γιατ' οἱ καλοὶ, σὰν τοὺς παινοῦν ὑπέρμετρα,
κάπως μισοῦν ἐκείνους ποὺ τοὺς ἐπαινοῦν. 980

Ντρέπουμε μὲ τοὺς θρήνους νὰ σ' ἐνοχλῶ,
γιὰ τὰ δικά μου πάθια, ἐσὲ τὸν ἄπαθον.
Εἶν' ὁμορφο ὅμως πρᾶμα νὰ ὠφελεῖ ὁ καλὸς
τοὺς δυστυχεῖς, ἂν κι εἶναι ὁ πόνος χωριστά.
Λυπήσου με, γιατί' εἶμαι ἀξιοθρήνητη. 985

Ποῦ πρῶτα ἐνῶ γαμπρό μου σὲ φαντάστηκα,
ἔλαβα ἐλπίδα κούφια, κι ἔπειτα ταχιά
θὰ εἶναι κακὸ σημεῖο γιὰ τὸ γάμο σου,
ποῦ ἐσύ θὰ κάμεις, ἂν ἡ κόρη μου χαθεῖ,
κι ἀνάγκη ἐσύ ἀπὸ τοῦτο νὰ προφυλαχτεῖς.
Μὰ τὸ εἶπες ὡς τὸ τέλος ἀπ' ἀρχῆς καλά· 990
κι ἂν ἐσύ θέλεις θὰ γλυτώσει ἡ κόρη μου.

Θέλεις νὰ πέσει ἰκέτισσα στὸ γόνα σου ;
Σὲ κόρη αὐτὸ δὲν πρέπει· ἀλλ' ἂν τὸ δέχεσαι,
ντροπαλὴ θάρθει μὲ τὸ βλέμμα ἐλεύτερο.
Μ' ἂν κάμεις ὅσα μοῦ εἶπες δίχως νάρθει αὐτή, 995
στὸ σπίτι ἄς μείνει· τὰ σεμνὰ φέρνουν τιμὴ.
"Ὅσο εἶναι δυνατὸ ὅμως χρειάζεται ἡ ντροπὴ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μῆτε νὰ φέρεις μπρὸς μου ἐσύ τὴν κόρη σου,
μῆτε, κυρά μου, ἐγὼ νὰ κακολογηθῶ·

γιατ' ὁ στρατὸς σὰν ὄλος μένει ἀργὸς μαζί 1000
κακογλωσσιῆς καὶ κατηγόριες ἀγαπᾶ.
Κι ἂν παρακάλια θὰ μοῦ κάνετε κι ἂν μὴ,
γιὰ μένα εἶναι τὸ ἴδιο· ἐγὼ θάγωνιστῶ
γιὰ νὰ σᾶς ἀπαλλάξω ἀπὸ τίς συμφορές.
"Ἄκουε καὶ μάθε πῶς δὲ σοῦ εἶπα ψέματα. 1005
Ψέματ' ἂν εἶπα κι ἄδικα περίπαιξα,
νὰ σβήσω· κι ἂν τὴν κόρη σώσω, τότε ἄς ζῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νᾶχεις καλό, γιατί βοθηᾶς τοὺς δυστυχεῖς.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τῶρ' ἄκουε, γιὰ νὰ πᾶν καλὰ τὰ πράματα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε τί θέλεις, καὶ σ' ἀκούω πρόθυμα. 1010

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νάλλάξει γνώμη τὸν πατέρ' ἄς πείσουμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶναι δειλός, φοβᾶται τὸ στρατὸ πολὺ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Οἱ λόγοι ὅμως τοὺς λόγους πάντα τοὺς νικοῦν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

"Ἐλπίδα κρύα· ἄλλ' ὅμως τί νὰ κάμω πές.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πρῶτα νὰ μὴ σκοτώσει, παρακάλει τον, 1015
τὸ τέκνο του· κι ἂν ἐπιμένει, ἔλα σ' ἐμέ.

Γιατὶ ἂν τὸν καταπείσεις, δὲ θὰ πρέπει ἐγὼ
νὰ μπῶ στὴ μέση, ἀφοῦ γλυτώνει ἡ κόρη σου.

Κι ἐγὼ θὰ τᾶχω μὲ τὸ φίλο πιὸ καλά,
μὰ κι ὁ στρατὸς δὲ θὰ με κατακρίνει κάν, 1020
ἂν λογικὰ ἐνεργήσω κι ὄχι μὲ τὴ βιά.

Κι ἂν πάει καλὰ τὸ πρᾶμα, θᾶναι εὐχάριστο
σ' ἐσένα καὶ στοὺς φίλους, καὶ χωρὶς ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Φρόνιμα ποὺ εἶπες! "Ἄς τὰ κάνουμε ὅσα λές.

Κι ἂν δὲν πετύχω ἀπ' ὅσα θέλω τίποτε, 1025
 ποῦ θά σε ἰδῶ καὶ πάλι; Ποῦ νάρθῶ ἢ πικρὴ
 νὰ βρῶ βοηθὸν τὸ χέρι σου στὰ πάθια μου;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἐγὼ ὅπου πρέπει νὰ φυλάξω, κι ἔγνοια σου,
 νὰ μὴ σε ἰδεῖ στὸ πλῆθος τῶν Δαναῶν κανεῖς
 σκιαγμένη νὰ διαβαίνεις· καὶ μὴν ντροπίαζε 1030
 τὸ πατρικὸ σου σπίτι, πού ὁ Τυνδάραος
 εἶναι μεγάλος καὶ πολὺς στοὺς Ἕλληνας,
 καὶ δὲν ἀξίζει νὰ κατηγοριεῖται αὐτός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θὰ γίνεῖ ὅ,τι εἶπες. Θὰ σ' ἀκούσω· πρόσταξε.
 Ἴκι ἂν εἶναι θεοί, σὰ δίκιος πού εἶσαι θὰ εὐτυχεῖς· 1035
 ἂν ὄχι, γιατί τάχα νὰ μοχθοῦμε τριά ;

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Τί γάμος τάχα γέγονταν μὲ Λιβυκὲς φλογέρες
 καὶ μὲ κιθάρες καὶ χοροὺς καὶ καλαμοσουραῦλια,
 πῶστησαν ὅλοι μιὰ βοή στὸ Πήλιο, τότε ποῦρθαν 1040
 μὲ τίς ὥραιες πλεξίδες τους οἱ Πιερίδες Μοῦσες
 μὲς στὸ τραπέζι τῶν θεῶν, στοὺς γάμους τοῦ Πηλέα,
 κρούοντας στῆ γῆς τὰ πόδια τους μὲ τὰ χρυσὰ σαντάλια,
 καὶ λέγοντας τῆς Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τραγοῦδια, 1045
 μὲς στῶν Κενταύρων τὸ βουνό, μὲς στοῦ Πηλίου τὰ δάση;
 Καὶ τοῦ Δαρδάνου ὁ ἀπόγονος, ὁ Φρύγιος Γανυμήδης, 1050
 ἢ ἀγαπημένη ἀπόλαψη τῆς ἀγκαλιᾶς τοῦ Δία,
 νέκταρ κερνοῦσε ἀπὸ χρυσὰ καὶ βαθουλά κροντήρια.
 Καὶ στὴν ἀσπρειδερὴ ἀμμουδιὰ πενήντα νιὲς Νεραΐδες 1055
 κυκλοστριφογυρίζοντας ἐχόρεψαν στὸ γάμο.

Ἀντιστροφή

Μ' ἔλατα καὶ κατάχλωρα στεφάνια στολισμένους
 κι ὁ θίασος τῶν Κένταυρων καβάλλα στ'ἀλόγα του· 1060
 ἤρθε στὸ δεῖπνο τῶν εἰῶν, στοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι.

Καὶ τραγουδοῦσαν κι ἔλεγαν: «ὦ κόρη τοῦ Νηρέα,
 τό εἶπε ὁ προφήτης Χείρωνας, ποῦ ξέρει ἀπὸ μαντεῖες, 1065
 στὴ Θεσσαλία μέγα φῶς μιὰ μέρα θὰ γεννήσεις·
 μὲ Μυρμιδόνες πάνοπλους ὁ γιός σου αὐτὸς θὰ φτάσει
 στοῦ Πριάμου τὴν ξακουστὴ τὴ χώρα νὰ τὴν κάψει, 1070
 φορώντας πανοπλία χρυσή, τεχνούργημα τοῦ Ἡφαίστου,
 ποῦ δῶρισμα τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὴ θεά του μάνα,
 τὴ Θέτη, ποῦ τὸν γέννησε. Τότ' οἱ θεοὶ εἶχαν κάμει 1075
 τὴ μυριοζήλευτη χαρὰ τῆς ἀρχοντοθρεμμένης
 πρώτης Νεράϊδας Θετίδας καὶ τοῦ Πηλέα τὸ γάμο.»

Ἐπωδὸς

Κι ἐσένα, κόρη, οἱ Ἕλληνες θὰ στεφανώσουν τώρα 1080
 τὴν κόμη τὴν καλόπλεχτη σὰν παρδαλὴ μοσχούλα
 βουνήσια, ἀπὸ τίς πέτρινες σπηλιές της, ποῦ τὴ φέρνουν
 γιὰ τὴ θυσία ἀπειράχτη, καὶ τὸν ὠραῖο λαιμό σου
 θὰ κόψουν· ποῦ δὲν ἔζησες ἐσύ μὲς στὰ σουραῦλια 1085
 καὶ στῶν βουκόλων τὰ βοητὰ, μὸν ἔχεις μεγαλώσει
 στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας σου, γιὰ ἐνοῦ Ἰναχίδη ταίρι.
 Τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ντροπῆς τὸ πρόσωπο ποῦ τάχα 1090
 μπορεῖ νὰ κάμει τίποτε, ὅταν κρατεῖ ἡ ἀσέβεια
 τὴ δύναμη στὰ χέρια της; ὅταν περιφρονεῖται
 ἀπὸ τὸν κόσμον ἡ ἀρετὴ; κι ὅταν νικᾷ τοὺς νόμους 1095
 ἡ ἀνομιά, κι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγωνίζονται· ὅλοι
 γιὰ νὰποφύγουν τὴ θεϊκὴν ὀργὴ μὲ κάθε τρόπο;

9. ΕΞΟΔΟΣ

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐβγήκα ἀπὸ τὸ σπίτι θέλοντας νὰ ἰδῶ
 τὸν ἄντρα μου, ποῦ λείπει τώρα ὥρες πολλές.
 Καὶ δακρυσμένη ἡ δόλια θυγατέρα μου 1100
 πολλοὺς συνάλλαξε ὄδυρμούς, σὰν ἄκουσε
 τὸ θάνατο, ποῦ μελετᾷ ὁ πατέρας της.
 Αὐτὸν λοιπὸν εἶχα στὸ νοῦ μου πόρχεται
 κοντά μου, νὰ τος, καὶ γοργὰ θάποδειχτεῖ
 πὼς κάνει στὰ παιδιὰ του πρᾶματ' ἄνομα. 1105

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τῆς Λήδας γέννα, ἐδῶ ὄξω σ' ἠῦρα γιά καλό,
 νά σοῦ μιλήσω χῶρια ἀπό τήν κόρη μας,
 πού νά τάκούει δέν πρέπει, σά μελλόνυμφη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί τί εἶναι αὐτό πού βρῆκες τήν περίσταση;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στείλε μαζί μου στή θυσία τήν κόρη μας· 1110
 κι εἶν' ἔτοιμα καί τὰ νερά γιά τίς σπονδές
 καί τὰ κριθάρια κι ἡ καθαρτική φωτιά,
 καί τὰ μοσκάρια, πού τὸ μαῦρον αἷμα τους
 θά τρέξει πρὶν τοῦ γάμου, γιά τῆ θεά Ἄρτεμη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ τὰ λές μέ λόγια, ἀλλά τὰ ἔργα σου 1115
 δέν ξέρω πῶς μποροῦσα νά τὰ πῶ καλά.—
 Ἔβγα, κόρη μου, τώρα· ξέρεις βέβαια
 τί μελετᾷ ὁ γονιός σου. Καί στὰ πέπλα σου
 τὸν ἀδερφό σου Ὀρέστη πᾶρε τέκνο μου.—
 Νά την ὀποῦρθε, ὑπάκουη στοὺς λόγους σου. 1120
 Ὅσο γιά τᾶλλα ἐγὼ μπροστά της θά τὰ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί κλαῖς, παιδί μου, καί θλιμμένη κάρφωσες
 στή γῆς τὰ μάτια, καί κρατεῖς τὰ πέπλα ἐμπρός;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦθε νάρχισω, οἰμέ, νά πῶ τὰ πάθια μου;
 Γιατί ἐγὼ σ' ὄλα πρώτη βγαίνω πάντοτε· 1125
 δὲ βρίσκω τέλος, μήτε μέση, μήτε ἀρχή.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί τρέχει; Κι ὄλοι πῶς μου συμφωνήσατε,
 μέ σύγχυση καί ταραχή στοῦ πρόσωπο!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὅσα θά σε ρωτήσω ἀπάντα καθαρά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γι' αὐτό μή με προστάζεις· μόνον ρῶτα με. 1130

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὴν κόρη μας νὰ τὴ σκοτώσεις μελετᾶς;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Φριχτά εἶπες, κι ὅσα εἶν' ἄπρεπο φαντάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐσύχασε· στὸ πρῶτο ξαναπάντα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν λογικὰ ρωτᾶς, θακούσεις λογικά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέτοια ρωτῶ, κι ἐσύ μὴ μου τὰ λὲς ἀλλοιῶς.

1135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἦ μοῖρα μου καὶ τύχη κι ἄγριος δαίμονας!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι αὐτῆς κι ἐμένα· τί κακοτυχιὰ στοὺς τρεῖς!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ποιὸς σ' ἔφταιξε;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄπὸ μένα τὸ ρωτᾶς αὐτό;

Δὲν ἔχει νόημα τούτη ἡ ἐξυπνάδα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χάθηκα· τὰ κρυφὰ μου πιά προδόθηκαν.

1140

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄν ὅσα μέλλεις νὰ μοῦ κάμεις τᾶμαθα.

Ἢ σιωπὴ σου κι οἱ συχνοὶ σου στεναγμοὶ

τὰ μαρτυροῦν. Μὴν κάνεις κόπο νὰ μοῦ πείς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, σιωπῶ. Ποιά ἀνάγκη μὲς στὴ συμφορὰ

κι ἀνεντροπιὰ νὰ δείξω, λέοντας ψέματα;

1145

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄκου λοιπόν· θὰ σοῦ μιλήσω ξέσκεπτα,

δὲ θὰ σοῦ πῶ πιά αἰνίγματα στρεψόλογα.

Καὶ πρῶτα — γιὰ νὰ σοῦ πρωταναπιάσω αὐτὸ —

δίχως νὰ θέλω πῆρες με γυναῖκα σου,

- τὸν πρῶτο μου ἄντρα Τάνταλο ἀφοῦ σκότωσες, 1150
 καὶ κατὰ γῆς τὸ βρέφος μου τὸ χτύπησες,
 ἄγρια ἀπὸ τὰ βυζιά μου σὰ μοῦ τάρπαξες.
 Τότε τὰ δυὸ μου ἀδέρφια, τοῦ Διὸς παιδιά,
 μὲ τὰ λαμπρὰ ἄλογά τους σ' ἐκυνήγησαν·
 κι ὁ γέροντας πατέρας μου σ' ἐγλύτωσε 1155
 σὰν πρόσπεσές του, κι ἔγινες πάλι ἄντρας μου.
 Κι ἀφοῦ μ' ἐσένα ἀγάπησα, δὲ θάρνηθεῖς
 πῶς στάθηκα στὸ σπίτι καὶ σ' ἐσὲ πιστή·
 στὴν Ἀφροδίτῃ φρόνιμη, καὶ πάσκιζα
 γιὰ τοῦ σπιτιοῦ σου τὸ καλὸ, ὥστε μπαίνοντας 1160
 νὰ χαίρεσαι καὶ βγαίνοντας νὰ εἶσαι εὐτυχής.
 Σπᾶνιο σ' ἄντρα νᾶβρει τέτοιο ταίρι του·
 κι ἔχουν κακὲς γυναῖκες βέβαια οἱ πλειότεροι.
 Αὐτὸν τὸ γιὸ σὲ κόρες τρεῖς σοῦ γέννησα,
 κι ἐσύ τῆ μιὰ μ' ἀποστερεῖς σκληρόκαρδα. 1165
 Κι ἂν σὲ ρωτήσουν : τὴ σκοτώνεις ; μὰ γιατί ;
 Τί θὰ πεῖς ; λέγε, ἢ πρέπει νὰπαντήσω ἐγώ ;
 Γιὰ νᾶβρει τὴν Ἑλένην ὁ Μενέλαος !
 Λαμπρὰ, γιὰ μιὰ κακὴ γυναῖκα νὰ χαθοῦν
 τὰ τέκνα μας. Τὴν πίκρα νὰγοράσουμε 1170
 μὲ τὴ χαρὰ μας. Κι ἂν θάφήσεις σπίτι ἐμέ,
 σὰν πᾶς μὲ τὸ στρατό, κι ἀργήσεις χρόνια ἐκεῖ,
 μὲ τί καρδιά θὰ μείνω σπίτι ἐγὼ θαρρεῖς,
 ὅταν θὰ ἰδῶ ἀδειανούς ὅλους τοὺς τόπους της,
 κι ἄδεια τὰ δώματά της, καὶ μὲ δάκρυα 1175
 θὰ κάθουμαι μονάχη, ὅλο θρηνῶντας τὴν : —
 Σὲ σκότωσεν, ὦ κόρη μου, ὁ πατέρας σου,
 κι ὄχι ἄλλος, μὸν ὁ ἴδιος μὲ τὸ χέρι του.
 Τέτοιο μισθὸν ἀφήνεις μὲς στὸ σπίτι σου —
 Γιατὶ μικρὴ μονάχα χρειάζεται ἀφορμὴ 1180
 σ' ἐμέ καὶ στὰ παιδιὰ σου, ποὺ μᾶς παρατᾶς,
 γιὰ νὰ σε ὑποδεχτοῦμε καθὼς πρέπει σου.
 Λοιπὸν, μὴν ἀναγκάσεις με γιὰ τοὺς θεοὺς
 κακὴ σ' ἐσὲ νὰ γένω, μήτ' ἐσύ γενοῦ.
 Καλὰ· θὰ θυσιάσεις τὸ παιδάκι σου· 1185

μὰ τότε ποιές εὐχές θὰ πεις ; Τί θὰ εὐχηθεῖς
καλὸ γιὰ σένα, σφάζοντας τὸ τέκνο σου ;
Κακό σου γυρισμό, σὰν ξεκινᾷς αἰσχρά ;
Κι ἐγὼ εἶναι δίκιο νὰ εὐχηθῶ καλὸ γιὰ σέ ;
Γιὰ ἀνόητους βέβαια θὰ θαρροῦμε τοὺς θεοὺς
ἂν εὐχήθοῦμε τῶν φονιάδων τὸ καλό. 1190

Καὶ θάγκαλιάσεις τὰ παιδιά σου σὰν ἐρθεῖς
στ' Ἄργος ; Ὅχι, ποτέ. Καὶ ποιὸ τὰ μάτια τοῦ
σ' ἐσὲ θὰ ρίξει ἂν θὰ σκοτώσεις κάποιον τους ;
Αὐτὰ τὰ ἐσυλλογίστης ; ἢ φιλοδοξεῖς
νὰ εἶσαι μονάχα βασιλιάς καὶ στρατηγός ; 1195

Πῶπρεπε δίκαιο λόγο στους Ἀργεῖους νὰ πεις :
« Θέλετ' ; Ἀχαιοί, νὰ πᾶτε στῶν Φρυγῶν τὴ γῆ ;
Κληρώστε τίνος κόρη πρέπει νὰ χαθεῖ ».
Τὸ δίκιο αὐτὸ ἦταν, κι ὄχι ἐσὺ τὴν κόρη σου
χώρια νὰ δώσεις γιὰ σφαγὴ στους Δαναούς· 1200
ἢ κὰν τὴν Ἑρμιόνη γιὰ τὴ μάνα της
νᾶσφαζε στὴν ἀνάγκη του ὁ Μενέλαος.

Μὰ τώρα χάνω ἐγὼ ἢ πιστὴ γυναῖκα σου
τὸ τέκνο μου, κι ἢ φταίχτρα μὲ τὴν κόρη της
θὰ ζεῖ εὐτυχῆς στὴν Σπάρτην, ὅταν ξαναρθεῖ. 1205
Σ' αὐτὰ νὰ μου ἀπαντήσεις, ἂν δὲ λέω καλὰ.
Κι ἂν ὅμως καλὰ τά εἶπα, μὴ σκοτώνεις τιὰ
τὴν κόρη μας, καὶ πάντα θὰ εἶσαι φρόνιμος.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ἄκου τὴν, βασιλιά μου. Καὶ τὰ τέκνα τους
πρέπ' οἱ γονεῖς νὰ σώζουν· ποιὸς τάρνιεται αὐτό ; 1210

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τοῦ Ὀρφέα ἂν εἶχα τὴ φωνή, πατέρα μου,
νὰ συγκινεῖ τις πέτρες τὸ τραγούδι μου,
κι ὁ λόγος μου ὅσους ἤθελα νὰ μάγευε,
σ' αὐτὰ θὰ ἐρχόμουν. Μὰ τώρα ἢ ἀξιάδα μου
στὰ δάκρυα στέκει· σοῦ τὰ δίνω· αὐτὰ μπορᾷ. 1215
Κι ὡς κλῶνον ἱκετήριο στὰ γόνατα
σοῦ ρίχνω τὸ κορμί μου, ποῦ σοῦ ἐγέννα αὐτή.
Μὴ μ' ἀγουροσκοτώνεις· ἄς χαρῶ τὸ φῶς·

- καί μή με βιάζεις ταφαντα τῆς γῆς νά ἰδῶ.
 Πρώτη-σέ εἶπα πατέρα κι ἐσύ κόρη ἐμέ' 1220
 καί πρώτη ἐγὼ στὰ γόνατά σου ἐκάθισα
 καί γλυκὰ χάδια σῶδωκα καί μῶδωκες.
 Καί μῶλεγες : « Παιδί μου, τάχα θά σε ἰδῶ
 σέ σπίτι ἀντρός εὐτυχισμένη μιὰ φορά,
 νά ζεῖς καί νά προκόβεις, καθώς πρέπει μου ; » 1225
 Κι ἐγὼ πάλι, χαϊδεύοντας τὰ γένεια σου,
 πού τώρα μέ τὸ χέρι ἐγγίζω, σῶλεγα :
 « Τάχα κι ἐγὼ, πατέρα μου, θά σε δεχτῶ
 γέροντα πιά γλυκὰ - γλυκὰ στὸ σπίτι μου,
 τοὺς κόπους νά πληρώσω, πού μ'ἀναθρεψες ; » — 1230
 Αὐτὰ τὰ λόγια ἐγὼ θυμοῦμαι, ὅμως ἐσύ
 τὰ λησμονᾶς καί θέλεις νά σκοτώσεις με.
 Μή, στὸν Ἄτρεα σ' ὀρκίζω καί στὸν Πέλοπα,
 καί στή μάνα μου αὐτῆ, πού ἀφότου μ' ἔκαμε
 τώρα λαβαίνει δεῦτερον πόνον πικρό. 1235
 Τί φταίω γιὰ τῆς Ἑλένης καί τοῦ Πάρη ἐγὼ
 τὸ γάμο ; Τί ἦρθε γιὰ δικό μου χαλασμό ;
 Πατέρα, κοίταξέ με, δός μου φίλημα,
 γιὰ ἐνθύμησή σου κἂν νά τῶχω σὰ χαθῶ,
 ἂν δὲν καταπεισθεῖς στὰ λόγια μου. Ἀδερφέ, 1240
 εἶσαι μικρὸς νά με βοηθήσεις, μὰ κι ἐσύ
 κλάψε, καί τὸν πατέρα παρακάλεσε
 νά μὴν πεθάνει ἡ ἀδερφή σου· αἰστάνονται
 πάντα καί τὰ μικρὰ παιδιὰ τὶς συμφορές.
 Νά σε παρακαλεῖ κι αὐτὸς ἀμίλητος, 1245
 πατέρα μου. Ἄχ σπλαχνίσου κἂν τὰ νιάτα μου.
 Ναί, σέ παρακαλοῦμε δυὸ παιδιὰ σου ἐμεῖς
 ἐγγίζοντας τὰ γένεια σου, πουλάκι αὐτός,
 κι ἐγὼ αὐξημένη. Θά σοῦ ἴπῳ κοντολογίης :
 γλυκύτατο εἶν' τὸ φῶς, στὸν Ἄδη εἶν' ὁ χαμός· 1250
 κι ὅποιος ζητᾷ τὸ θάνατο θᾶναι τρελός.
 Κάλλια κακὴ ζωὴ, παρά καλὴ θανή.

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ σέ, τρισάθλια Ἑλένη καί τὸ γάμο σου

πικρὰ οἱ Ἄτρεϊδες σκάζουσι καὶ τὰ τέκνα τους.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Ἐγὼ ἀγαπῶ τὰ τέκνα μου κι αἰστάνομαι 1255
 τί εἶναι πικρὸ καὶ τί ὄχι· ἀλλιῶς θά ἦμουν τρελός.
 Φρίττω νὰ τὰ τολμήσω αὐτά, γυναῖκα μου,
 φρίττω κι ἂν δὲν τὰ πράξω. Τί νὰ κάμω ἐγώ ;
 Βλέπετε πόσος καραβόφραχτος στρατός,
 κι Ἕλληνες πόσοι ἐδῶ μὲ χάλκινα ἄρματα, 1260
 ποὺ νὰ κινήσουν γιὰ τὴν Τροία δὲ μποροῦν,
 μῆτε νὰ πάρουν τάκουσμένο κάστρο τῆς,
 ἂν, καθὼς λέει ὁ Κάλχας, δὲ θυσιάσω ἐσέ.
 Καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατὸς ποθεῖ τρελὰ
 στὸν τόπο τῶν βαρβάρων νὰ βρεθεῖ γοργά, 1265
 καὶ πάψει τους νάρπάζουσι Ἑλληνίδες πιά·
 ποὺ στ' Ἄργος θὰ σκοτώσουν τὰ κορίτσια μου
 κι ἐσᾶς κι ἐμένα, ἂν δὲν τιμήσω τὸ χρησμό.
 Δὲ μ' ἔχει, κόρη, δοῦλο του ὁ Μενέλαος,
 οὐδὲ κι ἐκείνου κάνω ἐγὼ τὸ θέλημα, 1270
 μὰ ἡ Ἑλλάδα, ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ θυσιάσω ἐσέ,
 θέλω δὲ θέλω· αὐτὴ νὰ ἀνώτερη ἀπὸ μᾶς.
 Καὶ πρέπει, ὅσο ἀπὸ σένα κι ἀπὸ μὲ περναῖ,
 ἐλεύτερη νὰ μένει, μηδὲ οἱ βάρβαροι
 νάρπάζουσι τῶν Ἑλλήνων τίς γυναῖκες πιά. 1275

Φεύγει

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄνάπαιστοι

- Ἦ παιδί μου, ὦ καλές μου,
 δυστυχία σ' ἐμὲ μὲ τὸ χάρο ποὺ σ' ἤῤε.
 Σ' ἔχει δώσει στὸν Ἄδη καὶ φεύγει ὁ γονιός σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

- Ἄχ, ἀλίμονο μάνα, κι οἱ δυὸ μας
 ὅμοια κλαῖμε τὴ μαύρη μου μοῖρα! 1280
 Δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα πιά φῶς
 μηδὲ λάμψη τοῦ ἡλιοῦ, συμφορά μου!

Χιονισμένο λαγγάδι τῆς Τροίας
καὶ τῆς Ἰδας βουνά, πού σ' ἐσαῖς
εἶχε ὁ Πρίαμος ρίξει σὰν πῆρε 1285
τρυφερό ἀπὸ τῆ μάνα του βρέφος
μιὰ φορὰ γιὰ νὰ τὸ θανατώσει
τὸ παιδί του τὸν Πάρη, πού οἱ Τρῶες
ἀπὸ τότε τὸν εἶπαν Ἰδαῖο. 1290

Νὰ μὴν ἔφταν' αὐτὸς ὁ βουκόλος,
πού μεγάλωσε μέσα στὰ βόδια,
στὸ καθάριο νερὸ νὰ καθίσει,
πού εἶναι οἱ βρύσες ἐκεῖ τῶν Νεράϊδων, 1295
καὶ λιβάδι πού ἀνθίζουν λουλούδια
τρυφερά, κι οἱ θεές ρόδι' ἄυθη
κι ὑακίνθινα κόφτουν ἐκεῖ.

Μιὰ φορὰν ἐκεῖ πῆγε ἡ Παλλάδα 1300
κι ἡ δολόφρονη Κύπριδα κι ἡ Ἥρα
μὲ τοῦ Δία τὸν ἄγγελο Ἑρμῆ·
γιὰ τὸν ἔρωτα ἡ Κύπρη καυχίωνταν,
γιὰ τὸ δόρυ ἡ Παλλάδα, κι ἡ Ἥρα 1305
πού κοιμώνταν μαζί μὲ τὸ Δία
στη θεϊκὴ του τὴν κλίνη. Ἐκεῖ πῆγαν
γιὰ τῆ μαύρη τους κρίση, ὅταν εἶχαν
γιὰ τὰ κάλλη τους μάλωμα οἱ τρεῖς τους.
Αὐτὸ θάνατο φέρνει σ' ἐμένα,
μὰ στοὺς Ἕλληνες δόξα, κοπέλες. 1310

ΧΟΡΟΣ

Πρόθυμα γιὰ τὴν Τροία, σὲ πῆρε ἡ Ἄρτεμη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ὁ γονιός μου τὴ δόλιαν ἐμένα,
ἄχ μανοῦλα, μανοῦλα,
φεύγει, κι ἔρμη μ' ἀφήνει.
ᾠ ἡ τρισάμοιρη ἐγώ, πού πικρὴ 1315
πικρὴν εἶδα τὴ μαύρην Ἑλένη,

καὶ φονεύομαι, χάνομαι, δῖμέ,
 πού με σφάζει ἄνομα ὁ ἄνομός μου πατέρας.

Ἦ ἡ Αὐλῖδα στοὺς κόρφους τῆς τούτους
 νὰ μὴν εἶχε τὶς πρῦμνες δεχτεῖ 1320

καραβιῶν χαλκοκόνταρων τόσων,
 πρὸς τὴν Τροία νὰ τὰ προβοδίσει,
 μήτ' ἐνάντιο στὸν Εὐριπο ἄερα
 νᾶχε ὁ Δίας φυσήσει,
 πού πραῦνει ὅταν θέλει τὴν αὖρα, 1325

καὶ σ' ἄλλ' ἄρμενα δίνει βοήθεια
 καὶ χαρά, σ' ἄλλα λύπη, κι ἄλλοῦ
 τἀναγκάζει νὰ στέκονται, κι ἄλλα
 νὰ διαβαίνουν τὰ κύματα, κι ἄλλα
 τὰ πανιά νὰ μαζεύουν, κι ἄλλοῦ
 μ' ἀγωνία νὰ προσμένουν . . . Ἀλήθεια, 1330

τί πολὺπαθη ποῦναι ἢ γενιά τῶν θνητῶν
 τί πολὺπαθη ποῦναι!

Τί κακὸ στοὺς ἀνθρώπους σὰ μάθουν
 ὅσα ἢ μοῖρα τους γράφει νὰ πάθουν!

ΧΟΡΟΣ

Ἄχ, τί μεγάλα πάθια, καὶ τί βάσανα
 φόρτωσε ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρου στοὺς Δαναούς. 1335

Ἐγὼ σε κλαίω μὲ τὸ κακὸν ὀπδοπαθες,
 πού ἄμποτε νὰ μὴν τῶχες πάθει, κόρη μου.

Ἐρχεται ὁ Ἀχιλλέας.

ΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, πλήθος ἀνθρώπων βλέπω πῶρχεται σ' ἐμᾶς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶν' ὁ γιὸς τῆς θεᾶς, παιδί μου, πού γι' αὐτὸν ἦρθες ἐδῶ.

ΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ξεσφαλίστε μου τὶς θύρες, ὑπηρέτρες, νὰ κρυφτῶ. 1340

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ γιατί, παιδί μου, φεύγεις ;

ΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ντρέπουμαι τὸν ἄντρ' αὐτόν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί γιατί ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νίτροπή μου φέρνει τῆς παντρεϊᾶς μου ἡ ἀτυχία.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σέ περίσταση δέν εἶσαι πιὰ γιά ἀβρότητες πολλές.
Μόνον μείνε· καί δέν εἶναι νά ντρεπόμαστε καιρός.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

᾽Ω ταλαίπωρη, τῆς Λήδας γέννα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ψέμματα δέ λές.

1345

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

φοβερὰ βοοῦν οἱ Ἀργῆτες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί βοή ; Γιά λέγε μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Γιά τήν κόρη σου,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σημεῖον εἶν' ὁ λόγος σου κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

πῶς ἀνάγκη νά τῆ σφάξουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί δέ λέγει ὄχι κανεῖς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγώ σ' εἶναν κίντυνο ἦρθα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί λογῆς τάχα, καλέ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

νά με συμπετροβολήσουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ τήν κόρη μου βοηθᾶς ;

-1350

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῖός θάποτολμοῦσε νὰ σοῦ ᾿γγίξει τὸ κορμί ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

᾿Ολ' οἱ Ἕλληνες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῦναι ὁ Μυρμιδονικὸς στρατός ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ἦταν ἐχτρός πρῶτος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, χαθήκαμε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μ' εἶπαν δοῦλο τῆς παντρειάς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί τοὺς ἀποκρίθηκες ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νὰ μὴ σφάξουν τὴ δική μου τὴ μελλόνουφη,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σωστά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

5351

ποῦ ὁ γονιὸς τῆς μῶχει τάξει.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἀπὸ τ' Ἄργος ἔφερε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ οἱ κραυγὲς τοὺς μὲ νικοῦσαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾿Ο λαὸς εἶναι κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ θά σε βοηθήσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μόνος στοὺς πολλοὺς θάντισταθεῖς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βλέπεις τούτους ὅπλισμένους ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νὰ χαρεῖς τὴ γνώμη σου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Θὰ χαροῦμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲ θὰ σφάζουν τὸ παιδάκι μου λοιπόν ; 1360

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

"Ὁχι, θέλοντάς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θᾶρθρουν νὰ μ' ἀρπάξουν τὸ παιδί ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

"Ὁ Ὀδυσσεάς θὰ φέρει μύριους.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Σισύφου ὁ ἀπόγονος ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ὅλος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θέλει ὁ ἴδιος, ἢ τὸν ἔβαλε ὁ στρατός ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

"Ἦθελε καὶ τὸν διαλέξαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ κακό, γιὰ φονικό !

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ ἐγὼ θὰ τὸν ἐμποδίσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θὰ τὴν πάρει στανικῶς ; 1365

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

"Ἀπὸ τὰ ξανθὰ μαλλιά της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τότε τί νὰ κάνω ἐγώ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νὰ κρατεῖς σφιχτὰ τὴν κόρη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔτσι πιά δὲ θὰ σφαχτεῖ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ γιὰ τοῦτο θάρθει ἐκεῖνος.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Διακόφτοντας τὸ διάλογο μὲ γενναία ἀπόφαση :

Μάνα μου, γιὰ ἀκοῦστε ἐμέ:

- γιατὶ βλέπω πού θυμώνεις μὲ τὸν ἄντρα σου ἄδικα.
 Κι εὐκόλο σ' ἐμᾶς δὲν εἶναι νὰ ζητοῦμε ἀδύνατα. 1370
 Γιὰ τὴν προθυμίᾳ τὸν ξένο δίκιο νὰ παινέσουμε.
 Κοίταξε ὅμως κι ἐσύ μήπως στὸ στρατὸ κατακριθεῖς,
 δίχως ὄφελος κανένα, κι αὐτὸς πάθει συμφορά.
 Ἄκουσε, μητέρα, τώρα, τί μοῦ μπήκε μὲς στὸ νοῦ :
 θέλω νὰ πεθάνω· ἀλλ' ὅμως νὰ τὸ πράξω ἐπιθυμῶ 1375
 τιμημένα, σὰν ἀφήσω κάθε ἀναξιοπρεπεῖα.
 Γιὰ μαζί μου σκέψου, μάνα, πόσον ὀμιλῶ καλά :
 τώρα ὄλ' ἡ μεγάλη Ἑλλάδα ἔχει τὰ μάτια της σ' ἐμέ·
 τὸ ξεκίνημα τῶν πλοίων καὶ τῶν Τρώων ὁ χαλασμός
 σ' ἐμὲ στέκουν, καὶ στὸ μέλλον βάρβαροι νὰ μὴ μποροῦν 1380
 τῆς καλότυχης Ἑλλάδας τίς γυναῖκες πιά νάρπουν,
 σὰν πληρώσουν τῆς Ἑλένης τὴν ὀλέθριαν ἀρπαγή.
 Ἄν πεθάνω, αὐτὰ θὰ λείψουν, θᾶχω δόξα ζηλευτή,
 καὶ γιὰ πάντα θὰ με λέγουν τῆς Ἑλλάδας λυτρωτή.
 Καὶ δὲν πρέπει τῆ ζωῆ μου νὰ λυποῦμαι δὰ πολὺ. 1385
 Μ' ἔκαμες γιὰ τὴν Ἑλλάδα, κι ὄχι μοναχὰ γιὰ σέ.
 Κι ὅταν μύριοι ἄντρες μ' ἀσπίδες, κι ἄλλοι μύριοι μὲ κουπιὰ,
 σὰν ὑβρίστηκε ἡ πατρίδα, θὰ χτυπήσουν τοὺς ἔχτροὺς
 κι ἄφοβα γιὰ τὴν Ἑλλάδα θὰ πεθάνουν, πῶς ἐγὼ
 πού εἰμαι μιὰ ψυχὴ μονάχα, σ' ὄλ' αὐτὰ θάντισταθῶ ; 1390
 Σὰν τί δίκιο τάχα λόγο θᾶχω νάντιλογηθῶ ;
 Ἐπειτα κι ἐκεῖνο ἄς ποῦμε : αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ πιαστεῖ
 μ' ὄλους τοὺς Ἀργεῖους γιὰ χάρη μιᾶς γυναῖκας καὶ χαθεῖ.
 Παρὰ μύριες δὰ γυναῖκες ἕνας ἄντρας κάλλια ἄς ζεῖ.
 Κι ἂν ἡ Ἄρτεμη νὰ πάρει τὸ κορμί μου ἐπιθυμεῖ, 1395
 στὴ θεὰ νὰ γένω ἐμπόδιο ἐγὼ θνητὴ πῶς ἤμπορῶ ;
 Ὅχι. Δίνω τὸ κορμί μου στὴν Ἑλλάδα. Ἐμπρὸς λοιπὸν
 θυσιάστε το, τὴν Τροία πάρτε την. Μ' αὐτὰ θὰ ζεῖ
 τῶνομά μου· τέκνα, γάμος καὶ τιμὴ σ' ἐμὲ εἶν' αὐτά. 1399
 Πρέπει τοὺς βαρβάρους, μάνα, οἱ Ἕλληνες νὰ κυβερνοῦν
 κι ὄχι ἀλλιῶς· γιατί εἶναι δοῦλοι οὗτοί, κι ἐμεῖς ἐλεύτεροι.

ΧΟΡΟΣ

Εὐγενικό ἔχεις, κόρη μου, τὸ φρόνημα·
ὅμως κακὴ σου ἡ τύχη κι ἡ θεὰ Ἄρτεμη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλότυχον θά μ' ἔκανε κάποιος θεός,
ἂν σ' εἶχα ταίρι, ὦ κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονα. 1405
Γιὰ σέ εἶν' ἡ Ἑλλάδα ζηλευτὴ, κι ἐσὺ γι' αὐτὴν.
Τὰ εἶπες καλὰ κι ἀντάξια τῆς πατρίδας σου.
Κι ἀφοῦ ἔχεις ὑποκύψει στὸ θεϊκὸ χρησμό,
τὰ ὠφέλιμα καὶ τὰν ἀγκαῖα λογάριασες.
Καὶ πλείοτερο ποθῶ σε γιὰ γυναῖκα μου, 1410
τὸ φυσικό σου βλέποντας τὸ εὐγενικό.
Κοίταξε· ἐγὼ νὰ σε γλυτώσω ἐπιθυμῶ
καὶ σπῆμι μου νὰ σ' ἔχω· μὰ τὴ Θετίδα,
θλίβομαι ἂν δὲ σέ σώσω, ἀφοῦ σ' ἀμάχη ἐρθῶ
μὲ τοὺς Δαναοὺς· φριχτὸ κακὸ εἶναι ὁ θάνατος. 1415

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ :

Αὐτὰ τὰ λέω μ' ἀκλόνητην ἀπόφαση·
Φτάνει ἡ Ἑλένη πού στοὺς ἄντρες ἔβαλε
φόνους κι ἀμάχες· μὴ, καλέ μου, χάνεσαι
γιὰ μένα ἐσύ, μήτ' ἄλλον νὰ σκοτώσεις κάιν.
Ἄφησε νὰ σώσω τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἤμπορῶ. 1420

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί νὰ σου πῶ δὲν ξέρω, ὦ μεγαλόκαρδη,
σὰν ἔχεις τέτοια ἀπόφαση κι εὐγενικὰ
φρονεῖς· πῶς τὴν ἀλήθεια νὰ μὴν πεῖ κανεὶς ;
Ἄλλ' ὅμως ἴσως καὶ ν' ἀλλάξεις φρόνημα.
Γι' αὐτὸ σοῦ λέω νὰ ξέρεις τί θὰ κάμω ἐγὼ. 1425
Θάρρῶ μὲ τούτους τοὺς βαριά ὀπλισμένους μου
πλάι στὸ βωμό, νὰ μὴ σ' ἀφήσω νὰ χαθεῖς.
Θὰ μεταχειριστεῖς κι ἐσὺ τὰ λόγια μου,
ὅταν θὰ ἴδεις πλάι στὸ λαιμὸ σου τὸ σπαθί.
Δὲ θὰ σ' ἀφήσω ἀπ' ἀπερισκεψία σου 1430
γιὰ νὰ χαθεῖς. Πηγαίνω στὸ νὰὸ τῆς θεᾶς
κι ἐκεῖ μὲ τοῦτα τ' ἄρματα σὲ καρτερῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, γιατί χύνεις δάκρυα άμίλητη ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Έχω τόν πόνο ή δύστυχη κατάκαρδα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πάψε, μή με δειλιάζεις· κι άκου νά σου πῶ.

1425

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε, ὅ,τι θέλεις από μένα, κόρη μου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μήτε νά κόψεις τά πλεχτά σου τά μαλλιά,

μήτε μέ μαύρους πέπλους νά περιτυθεις.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, αυτό πῶς τὸ είπες, άφοῦ σ' έχασα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Όχι· θά ζω, κι έσύ για έμέ θά φημιστείς.

1440

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς είπες ; Νά μην κλαίω τή ζωή σου έγώ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Όχι, διόλου, δέ θά ύπάρχει τάφος μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μά πῶς ; Δέ φκιάνουν τάφο πάντα στούς νεκρούς ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μνήμα μου είν' ο βωμός τής θεάς κόρης του Διός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παιδί μου, θά σ' άκούσω· κι όμιλείς σωστά.

1445

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σάν ευτυχής και τής Έλλάδας λυτρωτής.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Και τί νά πῶ στις άδερφοῦλες σου από σέ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μέ μαύρους πέπλους νά μή ντύσεις μηδ' αυτές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νά πῶ από σένα στα κορίτσια τίποτε ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νᾶναι καλά· και τὸν Ὀρέστη ἀντρεῖωνε. 1450

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἀγκάλιασέ τον πού δὲ θὰ τὸν ξαναῖδεῖς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἀγάπη μου, ὅσο μπόρεσες μὲ βόθησες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω στ' Ἄργος, κόρη μου ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ναί, τὸ γονιό μου κι ἄντρα σου νὰ μὴ μισᾷς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Βαρὺν ἀγῶνα θὰ τραβήξει αὐτὸς γιὰ σέ. 1455

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα μὲ θυσίασε ἄθελα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρόστυχα, δόλια, και τοῦ Ἄτρῆα ἀνάξια.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ποιὸς θὰ με πάει πρὶν σύρουν με ἀπὸ τὰ μαλλιά ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐγὼ μαζί σου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν τὸ λὲς καλά· ὄχι ἐσύ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

τὰ πέπλα σου κρατώντας. 1460

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, ἄκου με·

μείνε : κι αὐτὸ ἔναι γιὰ τίς δυὸ καλύτερο.

Κι ὅς μ' ὀδηγήσει τοῦ πατρός μου ἀκόλουθος

μὲς στὸ λιβάδι τῆς θεᾶς, πού θὰ σφαγῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Και δὲ θὰ γυρίσω πιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄφήνοντας τὴ μάνα ; 1465

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Αὐτὸ δὲ σ'ἄξιζε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Στάσου, μὴ φεύγεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δάκρυα νὰ μὴ χύνεις πιά.

Κι ἐσεῖς παιᾶν' ἀρχίστε γιὰ τὴν τύχη μου·
στοῦ Δία τὴν κόρη. Ἄρτεμη, κοπέλες μου.
Μ' εὐλάβεια ἄς στέκοι νὸ Δαναοί. Καὶ τὰ ἱερὰ
κανίστρια ἄς φέρει κάποιος, καὶ νὰ καίει ἡ φωτιά 1470
μὲ τὰ χυτὰ κριθάρια, κι ὁ πατέρας μου
δεξιὰ νὰ στέκει στὸ βωμό, γιὰτὶ ἔρχουμαι
νὰ δώσω νίκη καὶ νὰ σώσω τοὺς Δαναούς.

Πρὸς τὸ βωμό ὀδηγᾶτε με τὴν καστροκαταλύτρα 1475
τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Φρυγῶν·

Φέρτε στεφάνια, δόστε μου τὰ σύμπλεχτα μαλλιά μου
νὰ στεφανώσω ἐγώ.
Μὲ τῆς θυσίας τὰ νερὰ στῆς θεᾶς τριγύρω ἔλατε 1480
τὸν ἱερὸ ναό·

τριγύρω στῆς καλότυχης τῆς Ἄρτεμης γυρνᾶτε
τὸν ἱερὸ βωμό.
Κι ἀφοῦ εἶν' ἀνάγκη, τὸ αἷμα μου κι ἡ ζωὴ μου θὰ πληρώσει
τῆς θεᾶς τὴν προσταγή. 1485

Μανούλα μου, τὰ δάκρυα μου σοῦ δίνω· στὴ θυσία
χρειάζεται σιγή. 1490

Κοπέλες Χαλκιδιώτισσες, γιὰ συνοδοξολογᾶτε
τὴν Ἄρτεμη τὴ θεά,
ἐδῶ, ποὺ σταματοῦν γιὰ μὲ ἰπολεμικὰ κοντάρια, 1495
στ' Αὐλιδικὰ στενά,

Ἦ μάνα γῆς Πελασγική, καὶ χώρα μου Μυκῆνα,

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ τοῦ Περσέα τὴν πόλη λῆς καὶ τὰ Κυκλώπεια κάστρα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

μ' ἀνάθρεςες ἐσὺ 1500
 νὰ γένω τῆς Ἑλλάδος φῶς· καὶ πρόθυμα τῆ ζωῆ μου
 θὰ δώσω ἐγὼ γιὰ αὐτή.

ΧΟΡΟΣ

Αἰώνια σου ἡ τιμή.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ὦ μέρα λαμπροφώτιστη, καὶ φῶς τοῦ Δία, χαίρει· 1505
 κι ἐγὼ σ' ἄλλη ζωῆ
 καὶ σ' ἄλλον τόπο ἐκίνησα γιὰ πάντα ἐκεῖ νὰ μείνω.
 Χαίρει, γλυκό μου φῶς!

Ἐνῶ ἡ Ἰφιγένεια φεύγει ἀπὸ τὴ σκηνὴ καὶ προχωρεῖ ἄφοβα πρὸς τὸν τόπο
 τῆς σφαγῆς ὁ χορὸς τραγουδεῖ :

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Γιὰ ἰδέστε τὴ νικήτρια τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Τρώων 1510
 πάει στὸν βωμὸν ἐμπρός.
 Στὴν κεφαλὴ τῆς ἔβαλαν στεφάνια, τὴ ραντίζουν
 μὲ τὸ ἱερὸ νερό.
 Καὶ τὸν αἵματοδίφαστο βωμὸ τῆς θεᾶς θὰ βρέξει
 μὲ τὸ αἷμα τῆς τάγνῳ. 1515
 Θὰ κόψουν τὸν ὠραῖο τῆς λαιμό. Σὲ περιμένει
 μὲ δροσονέρι ἐκεῖ,
 κόρη, ὁ γονιὸς σου, κι ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν, ποῦ θέλει
 στὴν Τροία νὰ βρεθεῖ. 1520

Ἀντιστροφή

Μὰ στή μεγάλη θεᾶ Ἄρτεμη ἕμνον ἄς ποῦμε, τοῦτα
 νὰ βγοῦνε σὲ καλό.
 Σεβάσμια θεᾶ, σὰ χάρηκες θυσιά ἀνθρώπου, στείλε 1525
 στὴ χώρα τῶν Φρυγῶ
 τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα, στὴν ἄπιστη τὴν Τροία,
 καὶ δῶσε ἐσὺ θεᾶ
 νὰ βάλει ὁ Ἀγαμέμνωνας στεφάνι τιμημένο
 μὲ τὰ ὄπλα τ' Ἀχαιῶν

τριγύρω στο κεφάλι του, και νάχει ἡ Ἑλλάδα δόξα 1530
λαμπρὴ παντοτινά.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

᾽Ω Κλυταιμῆστρα, κόρη τοῦ Τυνδάρου,
γιὰ πέρασ' ἔξω, γιὰ νάκούσεις τί θὰ πῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄκουσα τὴ φωνή σου κι ἤρθα ἡ δύστυχη
λαχταρισμένη ἀπὸ τρομάρα φοβερή, 1535
μὴν ἤρθες νά μου φέρεις κι ἄλλη συμφορὰ
κοντὰ σέ τούτην.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ὅχι, γιὰ τὴν κόρη σου
θέλω σπουδαῖα νά σοῦ πῶ καὶ θαυμαστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν γιὰ πές μου γλήγορα καὶ μὴν ἀργεῖς.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Καλὴ κυρά μου, θὰ τὰ μάθεις καθαρὰ, 1540
κι ὄλ' ἀπ' ἀρχῆς, ἂν δὲ σκοντάψει ἡ γνώμη μου
καὶ μοῦ υπερδέψει λέγοντας τὴ γλώσσα μου.
Τὴν κόρη σου ὀδηγώντας καθὼς φτάσαμε
μὲς στ' ἄλσος καὶ στ' ἀνθόσπαρτα τῆς Ἄρτεμης
λιβάδια, πού ὄλος ὁ στρατὸς συνάζονταν, 1545
εὐτύς Ἑλλήνων πλῆθος συμμαζεύονταν.

Καὶ καθὼς εἶδε ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνωνας
τὴν κόρη πού βαδίζει ἐκεῖ γιὰ τὴ σφαγὴ
ἀναστενάζει· στρέφει τὸ κεφάλι του

καὶ κλαίει πεπλοσκεπάζοντας τὰ μάτια του. 1550

Κι αὐτὴ πλάϊ στοῦ γονιοῦ τῆς ἀφοῦ στάθηκε
τέτοια τοῦ λέει : « Κοντὰ σου ἤρθα, πατέρα μου,
καὶ τὸ κορμί μου ἐγὼ γιὰ τὴν πατρίδα μου
καὶ γιὰ ὄλην τὴν Ἑλλάδα στὸ βωμὸ τῆς θεᾶς
πρόθυμα δίνω νά τὸ θυσιάσετε, 1555
σάν εἶναι τοῦτο θέλημα θεοτικό.

Μὲ τὴ θυσία μου εἶθε νά εὐτυχήσετε
καὶ νιφηφόροι στὴν πατρίδα νάρθετε.

- Τώρα κανείς νά μή με ἔγγιξει κι ἄφοβα,
 δίχως μιλιὰ, θά δώσω τὸ λαιμό μου ἐγώ.» — 1560
 Τόσα εἶπε· κι ὄλοι ἐθαύμασαν ἀκούοντας
 τῆς κορασιᾶς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀρετὴ.
 Κι ἀφοῦ στὴ μέση στάθηκε ὁ Ταλθύβιος
 σιγὴ κηρύττει στὸ στρατὸ καὶ προσοχὴ·
 κι ὁ Κάλχας σὲ χρυσὸ κανίστρι ἀπόθηκε 1565
 τάψυ μαχαίρι ἀπὸ τῆ θήκη ὡς τῶσρε,
 καὶ τὸ κεφάλι τῆς κόρης στεφάνωσε.
 Κι ὁ Ἀχιλλέας τὸ βωμό τριγύρισε
 μὲ τὸ κανίστρι καὶ τὸ χερονίψιμο
 κι εἶπε : « Τοῦ Δία κόρη, ἀγριμοφόνισσα, 1570
 ὅπου τῆ νύχτα στρέφεις τὸ λαμπρό σου φῶς,
 δέξου τὸ θῦμ' αὐτὸ ποῦ σοῦ προσφέρνουμε
 ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κι ὁ Ἀγαμέμνωνας,
 ἀμόλυντο αἶμα καλοπάρθενου λαιμοῦ.
 Δῶσε καλὸ ταξίδι στὰ καράβια μας 1575
 καὶ τῆς Τροίας τὰ κάστρα νά πατήσουμε.» —
 Στέκουν οἱ Ἀτρεΐδες κι ὁ στρατὸς ἀμίλητοι.
 κι ὁ ἱερέας τὸ μαχαίρι παίρνοντας
 προσεύχεται, κι ἀποκοιτάζει τὸ λαιμό,
 ποῦ νά χτυπήσει. Ἐμένα πόνεσε ἡ ψυχὴ, 1580
 κι ἔβλεπα χάμω· μὰ εἶδα θαῦμα ξαφνικὸ :
 τοῦ μαχαιριοῦ τὸ χτύπο θᾶκουσε ὁ καθεὶς,
 ἀλλὰ δὲν εἶδε ποῦ ἡ παρθένα χάθηκε.
 Φωνάζει ὁ ἱερέας, βόησε κι ὁ στρατὸς
 θεϊκὸ σὰν εἶδαν θέαμ', ἀνεπάντεχο, 1585
 ποῦ ἐνῶ τὸ βλέπουν, δὲν τὸ καλοπίστευαν :
 σπαρταριστὴ ἔλαφίνα κείτονταν στὴ γῆς,
 μεγάλη καὶ πανώρια, ποῦ ραντίζονταν
 ὁ βωμὸς ὅλος τῆς θεᾶς μὲ τὸ αἶμα της.
 Καὶ τότε ὁ Κάλχας λέει καταχαρούμενος : 1590
 « ὦ ἀρχηγοὶ μας τοῦ Παναχαϊκοῦ στρατοῦ,
 βλέπετε τὴ θυσία πῶβαλε ἡ θεὰ
 μπρὸς στὸ βωμό, ἔλαφίνα βουνοπλάνητην.
 Αὐτὴν ἀντὶ τῆς κόρης θέλει ἰπλειότερο,

- μή μολευτεί ὁ βωμός της μ' αἷμα εὐγενικό. 1595
 Πρόθυμ' αὐτὸ τὸ δέχτηκε καὶ δίνει μας
 καλὸ ταξίδι, καὶ τῆς Τροίας τὸ πάρισμο.» —
 Μὲ τοῦτα ὁ κάθε ναύτης ἀναθάρρηψε
 κι ἔτρεχε στὸ καράβι του, ποὺ πρέπει εὐτὺς
 τοὺς κόρφους τῆς Αὐλίδας πιά νάφήσουμε 1600
 καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου τὸ κῦμα νὰ περάσουμε.
 Κι ἀφοῦ τοῦ Ἥφαιστου ἡ φλόγα κατανθράκωσε
 τὸ θῦμα, ὁ Κάλχας προσευήθη, ὡς ἔπρεπε,
 γιὰ τοῦ στρατοῦ τὸ γυρισμό. Κι ὁ βασιλιάς
 μ' ἔστειλε τοῦτα νὰ σοῦ πῶ, καὶ ποιά ἔλαβεν 1605
 ἡ κόρη μοῖρα ἀπὸ τοὺς θεοὺς κι ἀθάνατη
 μὲς στὴν Ἑλλάδα δόξα. Μὲ τὰ μάτια μου
 τὸ εἶδα καὶ λέω : ἡ κόρη πέταξε στοὺς θεοὺς.
 Μετρίασε τὴ λύπη καὶ ξεθύμωσε
 τάντρός σου. Δίνουν οἱ θεοὶ τάνέλπιστα· 1610
 ποιοὺς ἀγαποῦν τοὺς σώζουν· γιὰτ' ἡ μέρα αὐτὴ
 εἶδε νεκρὴ καὶ ζωντανὴ τὴν κόρη σου.

ΧΟΡΟΣ

- Πῶς χαίρουμαι μ' αὐτὰ ποὺ ἀκούω· τὸ τέκνο σου
 λέγει πῶς μένει ζωντανὸ μὲ τοὺς θεοὺς. 1615

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὡ κόρη μου, ποιὸς τάχα σ' ἄρπαξε θεός ;
 Πῶς νὰ σε χαιρετίσω ; Καὶ πῶς νὰ μὴν πῶ
 πῶς στὰ χαμένα μὲ παρηγοροῦν μ' αὐτὰ,
 γιὰ νὰ μὴ κλαίγω τὸν πικρό σου τὸν καημό ;

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

- Μὰ νὰ κι ἀτός του ὁ βασιλάς μας πῶρχεται,
 γιὰ νὰ σου πεῖ καὶ ὁ μόνος του τὰ λόγια αὐτὰ. 1620

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γυναίκα μου, ἀπ' τὴν κόρη μας ἐγίναμε
 καλότυχοι· καὶ τώρα αὐτὴ 'ναι στοὺς θεοὺς.
 Κι ἐσύ, ἀφοῦ πάρεις τοῦτο τὸ βλαστάρι μας,
 πρέπει νὰ πᾶς στὸ σπίτι· κι ὁ στρατὸς κινᾶ.

Σ' ἀφήνω γειά. Μὲ χρόνια θὰ ἰδωθοῦμε πιά,
σὰν ἔρθω ἀπὸ τὴν Τροία· καλὴν ἀντάμωση!

1625

Ἄνάπαιστοι.

ΧΟΡΟΣ

Μὲ καλὸ στὴ Φρυγία νὰ φτάσεις, Ἄτρείδη,
καὶ καλὰ νὰ ξανάρθεις, καὶ λάφυρα
νὰ μᾶς φέρεις λαμπρὰ ἀπὸ τὴν Τροία.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ (στ. 1—163)

6. κ.έ. **Τάστρο τὸ λαμπρό . . . στὴν ἐφτάστερη Πούλεια σιμά.**
 Τὸ ἀρχαῖο κείμενο ἔχει: «Τίς ποτ' ἄρ' ἀστήρ ὄδε πορθμεύει (σειρίος ἐγγύς
 τῆς ἐπταπόρου Πλειάδος ἄσων ἐπὶ μεσήρης;» Ἐγινε καὶ γίνεται μεγάλη
 συζήτηση ἀπὸ τοὺς φιλολόγους γιὰ τὸ ἄστρο αὐτό. Μερικοὶ εἶπαν ὅτι εἶναι
 ὁ Σείριος ἀστήρ, ἄλλοι ὁ Aldebaran, ἄλλοι ὁ ἀστερισμὸς
 τοῦ Κυνός (J.E. Harry, 1915), κὶ ἄλλοι ὅτι εἶναι ἕνας λαμπρὸς πλανή-
 τῆς κοντὰ στὴς Πλειάδες (H. Weil, Δ. Βερναρδάκης, A. E. Hausmann).
 Καὶ σήμερα ἀκόμα τραγουδοῦν στὴν Ἠπειρο (Βίτσα τοῦ Ζαγοριοῦ, Κού-
 ρεντα κὶ ἄλλοῦ) τὸ τραγοῦδι :

Ἄπ' ὄλα τάστρα τοῦρανοῦ —

ρηγο—ρηγοπούλα μου—

κανένα δὲ μ' ἀρέσει,

ρηγοπαπαδοπούλα μου—

*κὶ ἐκεῖνο τάστρι τὸ λαμπρό, ποῦναι σιμά στὴν Πούλεια
 νὰ μοῦ τὸ χάριζ' ὁ οὐρανός, νὰ μοῦ τῶδινε ἢ Πούλεια!!.*

Πρβλ. καὶ Ἄραβαντινοῦ Συλλογὴν Ἠπειρ. ἄσμ. (1880) σ. 252.

Σ' ἄλλο τραγοῦδι λέγεται: «ἔξ ἀστέρια σέρνει ἢ Πούλεια».

Γιὰ τῶστρα καὶ τοὺς ἀστερισμοὺς κατὰ τίς λαϊκὰς δοξασίαις ἴδὲ τοῦ ἰοι-
 δίμου Ν.Γ. Πολίτου τὰ Λογογραφικὰ Σύμμεικτα, τόμ. Β, 180 κ.έ.

11. **Εὐριπος.** Ὁ πορθμὸς τῆς Εὐβοίας, κοινὰ Ἐγριπος. Ἄπ' αὐτὸν
 Ἐγριπος ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐλέγονταν κὶ ὄλο τὸ νησι τῆς Εὐβοίας.
 Ἐπὶ Φραγκοκρατίας ὁ πορθμὸς ἐλέγονταν canal de Négreponte καὶ τὸ
 νησι Négrepont.

13. **Αὐλίδα.** Σήμερα Βαθύ. Εἶναι στὸ μέρος τῆς Βοιωτίας. Τὴ χωρίζει
 ἀπὸ τὴν ἀντικρινὴ Χαλκίδα ὁ πορθμὸς Εὐριπος.

30. **Ἀτρέας.** Εἶναι ὁ πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ τοῦ Μενέλαου, οἱ
 ὅποιοι ἀπ' αὐτὸν ἐλέγονταν κὶ Ἀτρεΐδες.

39. **Πινάκιδι.** Ἀπὸ πεύκινο ξύλο ποῦ ἔγραφαν. Ἰδὲ Ἰππόλυτό
 μου, σημ. στ. 1253.

49—114. Ὁ ἀδύνατος αὐτὸς πρόλογος τοῦ Εὐριπίδη, τὸν ὅποιον ψέ-
 γουν πολλοὶ κριτικοί, ἔγινε γιὰ χάρη τῶν θεατῶν. Δίνει περιλήψη ὅλης
 τῆς τραγωδίας.

49. **Θεσιάδα Λήδα.** Ὁ Θεσιος ἦταν βασιλιάς τῶν Αἰτωλῶν.
 Ἡ θυγατέρα του Λήδα εἶχε παντρευτεῖ τὸν Τυνδάραο, βασιλιὰ τῆς
 Σπάρτης, κὶ ἐγέννησε τρεῖς κόρες, τὴ Φοίβα, τὴν Κλυταιμῆστρα καὶ τὴν Ἑλέ-
 νη, τὴν ὅποιαν Ἑλένη ὁ πατέρας τῆς Τυνδάραος τὴν ἔδωκε, καθὼς καὶ τὸ

θρόνο του, στο Μενέλαο. Τῆ Λήδα τὴν εἶχε ἐρωτευτεῖ ὁ θεὸς Δίας, καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀπολάβει μεταμορφώθηκε σὲ μακροσάιμη κύκνο (στίχ. 795). Ἀπὸ τὸ Δία ἐγέννησε ἡ Λήδα τοὺς δυὸ Διοσκούρους (ἀγόρια τοῦ Δία): τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεῦκη, ποὺ ζοῦσαν στὸν οὐρανὸ (πρ. στ. 770) καὶ τὴν Ἑλένη (στ. 795).

62. **Τυνδαρίδα** = ἡ θυγατέρα τοῦ Τυνδάρου Ἑλένη.

71. **Φρυγῶν** = Τρώων πρβ. στ. 662.

76. **Ἴδας μαντριά**. Ἴδῃ ἐδῶ εἶναι βουνὸ τῆς Τροίας.

90. **Κάλχας**. Περίφημος μάντης.

95. **Ταλθύβιος**. Κήρυκας Σπαρτιάτης. Οἱ κήρυκες εἶχαν καὶ τὴν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, κι ὅταν τὴν ἀσκοῦσαν κρατοῦσαν σκῆπτρο (πρ. στ. 1563).

102. **Ἀχαιοί**. Οἱ Ἕλληνες ἐλέγονταν αἱ Δαναοί (135), κι Ἄργεῖοι (532, στὴ μετάφραση Ἀργεῖες).

152. **Κυκλώπεια κάστρα**. Εἶναι τὰ περίφημα κάστρα τῆς Μυκῆνας, ποὺ καὶ σήμερα θαυμάζονται. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγαν πὼς τὰ ἔχτισαν οἱ μυθολογούμενοι Κύκλωπες (Κυκλώπεια τείχη).

159. **Τοῦ Ἥλιου τὸ τετράζυγο (ἢ τετράλογο) πύρινο ἀμάξι** (ἄρμα) τὸ ἔσερναν τέσσερ' ἄλογα (πῦρ θερίπιπων τῶν Ἄελιου). Πρβ. Ν.Γ. Ἰολίτου, Λαογραφικὰ Σύμμεικτα Β'. 110: «Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημῶδεις μύθους».

2. ΠΑΡΟΔΟΣ (164–302)

170. **Ἀρέθουσα**. Βρῦση τῆς Χαλκίδας. Ὑπῆρχαν κι ἄλλες τρεῖς ἀκόμα ἑξακουστὲς Ἀρέθουσες: στὴ Σύρακουσα (τῆς Σικελίας), στὴ Σμύρνη καὶ στὴν Ἰθάκη.

184. **Κύρη**. Ἐλέγονταν ἢ Ἀφροδίτη ἢ ἴδια καὶ Παφία καὶ Κύθηρεια. (Ἴδῃ στὸν Ἰππόλυτό μου, σημ. στ. 2).

Γιὰ τὴ φιλονικία της μὲ τὴν Ἀθηναῖα καὶ τὴν Ἡρα Ἴδῃ καὶ στ. 1300 κ.έ.

185. κ.έ. Ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν πολεμιστῶν τῆς Τροίας πρβλ. καὶ Ἰλιάδα, Β, 494 κ.έ.

195. **Πρωτεσίλαος** Βασιλιάς τῆς Φυλάκης, στὴ Θεσσαλία, ἀρχηγὸς τοῦ Θεσσαλικοῦ στρατοῦ. Πρῶτος ἀπ' ὄλους τοὺς Ἕλληνες ἐπήδησε στὴν Τρωικὴ γῆ (Ὁμήρου Ἰλιάδ. Β, 695), ἀλλὰ καὶ πρῶτος σκοτώθηκε ἀπὸ τὸν Ἔκτορα.

196. **Τὰ ζάρια**. Οἱ ἀρχαῖοι τᾶλεγαν πεσσοῦς. Πρ. Μήδεια στ. 68.

198. **Παλαμήδης**. Γιὸς τοῦ Ναυπλίου (ποὺ ἱδρυσε τὴν Ναυπλιαν). ἔγγονος τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνα, φημισμένος γιὰ τὴ φρόνησή του καὶ τὴν εὐρεσίαν τῶν γραμμάτων ζ, θ, φ, χ, καὶ τῶν «ψήφων καὶ πεσσῶν καὶ κύβων καὶ μέτρων καὶ σταθμῶν» κατὰ τὸν Σουΐδαν.

199. **Διομήδης**. Βασιλιάς τοῦ Ἄργους. Πρβλ. Ἰλιάδας Ε.

201. **Μηρόνης**. Ἡρώας ἀπὸ τὴν Κρήτη.

204. **Λαέρτη γιός**. Ὁ περίφημος Ὀδυσσεύς, βασιλιάς τῆς Ἰθάκης. Νησιώτικα ὄρη, δηλ. νησιά μὲ βουνά.

Δ. Σάρρου. — Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

205. **Νιρέας.** Ἀπὸ τὸ νησί τῆς Σύμης, γιὸς τοῦ Χαρόπου καὶ τῆς Ἀγλαίας. Ἄλλος εἶναι ὁ Νηρέας, (ἰδὲ ἀμέσως παρακάτω).

207. **Ἀχιλλέας.** Ὁ περίφημος γιὸς τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Θέτιδας, βασιλιάς τοῦ λαοῦ τῶν Μυρμιδόνων, στὴ Θεσσαλία, ὁ ἦρωας τῆς Ἰλιάδας καὶ ὁ ἀντρείότερος καὶ ὠραιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνες ποὺ πῆγαν στὴν Τροία. Εἶχε δάσκαλο στὴ μουσικὴ καὶ στὴ γιαιτρικὴ τὸν Κένταυρο Χείρωνα (σημ. στ. 705). Ἡ μάνα του Θέτη ἦταν Νηρηίδα (στ. 625) δηλ. θυγατέρα τοῦ Νηρέα, γιοῦ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Γαίας, βασιλιά τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὑπὸ τὸ θεὸ τῆς Θάλασσας Ποσειδῶνα. Ὁ Νηρέας εἶχε γεννήσει 50 Νηρηίδες (ἰδὲ σημ. στ. 700).

217. **Εὐμηλος.** Γιὸς τοῦ Ἀδμήτου καὶ ἕγγονος τοῦ Φέρητα, ἀρχηγὸς τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τὴς Φερές. Πρ. Ἰλιάδα Β, 763 καὶ Ψ, 376.

248. **Τοῦ Θησέα ὁ γιός.** Ὁ Ὀμηρος στὴν Ἰλιάδα Β, 546 κ.έ. ἀναφέρει τὸ Μενεσθέα ὡς γιὸ τοῦ βασιλιά τῆς Ἀττικῆς Θησέα.

277. **Αἰνιᾶνες.** Φυλὴ Θεσσαλική.

286. **Ἐχινάδες.** Σύμπλεγμα ἀπὸ 9 νησάκια στὸ Ἴονιο πέλαγος, κοντὰ στὴς ἐκβολές τοῦ Ἀχελώου (Ἀσπροπόταμου). Οἱ κάτοικοι μιᾶς ἀπ' αὐτές, οἱ Τάφιοι, ἀναφέρονται ὡς ληστρικώτατοι, (Πρ. καὶ Ὀδύσσειαν, 0,427) γι' αὐτὸ καὶ ὁ Εὐριπίδης τὴς λέγει «νήσους ναυβάταις ἀσπροσφόρους», δηλ. κακοζύγωτα νησιά.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α' (303–542).

317–401. Τροχαϊκὰ τετράμετρα, γιὰ τὴν ταραχὴ καὶ βιαστικὴ κίνηση, ὅπως καὶ οἱ στίχ. 855–916 καὶ 1338–1401. (Γιὰ τὴ χρῆση τους ἰδὲ Εἰσαγωγή μου στὸ ἀρχαῖο δράμα, σ. 57).

355. **Πρίαμος.** Βασιλιάς τῆς Τροίας, πατέρας τοῦ Πάρι.

360. **Ἀρτέμιδα.** Ἡ Ἄρτεμις ἦταν θεὰ τῆς παρθενίας, τοῦ κυνηγίου κτλ. Ἰδὲ Ἰππόλυτον στ. 64. Συνταυτίζεται καὶ μὲ τὴ Σελήνη καὶ τὴν Ἐκάτη. Πρβ. στ. 1571.

433. **Τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της.** Ἰδὲ σημ. στ. 718.

520. Πρβλ. Σοφοκλῆ Ἀντιγόνη. 1055: «Ὅλ' οἱ μάντιες ἀγαποῦν τὰ χρήματα».

524. **Ἡ σπορὰ τοῦ Σίσυφου.** Ἐννοεῖ τὸν Ὀδυσσεά· πρβλ. καὶ στ. 1362, καὶ Κύκλωπα στ. 104, καὶ Σοφοκλ. Φιλοκτήτη στ. 417. Ὁ Σίσυφος, βασιλιάς τῆς Κορίνθου, ἦταν φημισμένος γιὰ τὴν πάνουργία του. Κατὰ τὸ Σχολιαστὴ τοῦ Αἴαντα τοῦ Σοφοκλῆ, στ. 190, ἐμυθολογοῦσαν οἱ παλαιοὶ ὅτι ἡ Ἀντίκλεια πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν στὴν Ἰθάκην νὰ παντρευτεῖ τὸ βασιλιά Λαέρτη, ἔσμιξε στὸ δρόμο μὲ τὸ Σίσυφο, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τάχα γεννήθηκε ὁ Ὀδυσσεύς.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α' (543—589)

543. **Καλότουχοι ὄσοι μέτρια.** Ὁ Εὐρύπιδης πάντα ἐπαινεῖ τὰ μέτρια (πᾶν μέτρον ἀριστον) σ' ὄλα. Καὶ παρακάτω σ. 920. Πρ. καὶ Μῆδεια 627, Ἱππόλυτο 264 κ.έ., 1115 κ.έ.

567 κ.έ. **Ὁ Ὀλυμπος.** Ἐδῶ εἶναι ὁ περίφημος αὐλητῆς καὶ μελοποιῶς ἀπὸ τῆ Φρυγία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μαθητῆς τοῦ Μαρσῦα. Οἱ Φρυγικὲς φλογέρες (Φρύγιοι αὐλοί), κι οἱ μελωδίες (Φρύγιον μέλος), ἦταν περίφημα στὴν ἀρχαιότητα.

582. **Ἐλεφάντινα παλάτια.** Τὸ παλάτι τοῦ Μενελάου ἦταν στολισμένο μὲ χρυσάφι, ἤλεκτρο, ἄργυρο καὶ φίλιδισι (ἐλέφαντα). Πρβ. Ὀδυσσεΐας δ, 71 κ.έ.

587. **Καὶ μία ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη.** Ἡ ἀμάχη (ἔρις) τῶν θεαινῶν φέρνει τὸν πόλεμο τῶν Ἑλλήνων.

599. **Μὴ σκοντάψει.** Τὸ σκόνταμα τῆς νύφης ἦταν κακὸ σημεῖο καὶ τότε καὶ τώρα.

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β' (590—750)

626. **Τῆς θεᾶς Νεραιίδας.** Δηλ. τῆς Θέτιδας, θυγατέρας τοῦ Νηρέα, μάνας τοῦ Ἀχιλλέα (ιδεὲ σημ. στ. 207). Γιὰ τὶς Νεραιίδες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ιδεὲ Ν. Γ. Πολίτου Νεοελλην. Μυθολ. καὶ Λαογραφικὰ Σύμμεκτα τ. Α' καὶ Γ'.—Λεξικογρ. ἀρχεῖον τ. Ε'.—Σ. Κυριακίδη Ἑλλην. Λαογραφία τ. Α, σ. 184.—Μεγ. Ἐγκυκλοπαιδεία καὶ Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη.

662. **Φρύγες.** Ἐννοεῖ τοὺς Τρῶες, καθὼς καὶ τοὺς στ. 788, 1197,

697. κ.έ. **Αἴγινα.** Ἐδῶ ἐννοεῖ τὴ νύφη Αἴγινα, θυγατέρα τοῦ Ἀσωποῦ, ποὺ γέννησε ἀπὸ τὸ Δία τὸν Αἰακὸ, τὸν πρῶτο βασιλιά τοῦ νησιοῦ τῆς Αἴγινας.

Ὁ Αἰακὸς ἦταν πατέρας τοῦ Πηλέα (πάππος τοῦ Ἀχιλλέα) καὶ τοῦ Τελαμώνα.

700. **Νηρέας.** Ὁ πατέρας τῆς Θέτιδας, ἴδ. στ. 207.

705. κ.έ. **Χείρωνας... Κένταυρος.** Ὁ Χείρωνας γιὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Φιλύρας, ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς Κενταύρους, ξακουσμένος γιὰ τὴ σοφία του, τὴν καλωσύνη του καὶ τὶς πολεμικὲς, γιαιτρικὲς καὶ μαντικὲς γνώσεις του. Ἦταν δάσκαλος τοῦ θεοῦ τῆς γιαιτρικῆς Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἡρακλῆ, τοῦ Ἀχιλλέα (σ. 207) καὶ ἄλλων.—Οἱ Κένταυροι ἦταν ἀρχαῖοι μεγαλόσωμοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας. Ἐμυθολογοῦσαν (μετὰ τὸν Ὅμηρο) ὅτι ἀπὸ τὴ μέση κι ἐπάνω ἦταν ἄνθρωποι κι ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω ἦταν ἄλογα.

713. **Ὁ Ἀπιδανὸς ποταμὸς.** Σήμερα λέγεται Φερσαλίτης (ἦταν στὴ Φθία, ἢ ὅποια τότε ἦταν πολιτεία τῆς Θεσσαλίας). Ἐνώνεται μὲ τὸν ποταμὸ Ἐνιπέα (τώρα Τσεναρλῆ) καὶ χύνεται στὸν Ἰήνειο. Ὁ Ἀπιδανὸς στὴν Ἐκάβη (στ. 452) λέγεται «ῥαίρων νερῶν πατέρας, ποὺ λιπαίνει τὰ χωράφια».

717. **Σὰν καλορθεῖ τοῦ φεγγαριοῦ τὸ γέμισμα** (ὅταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος). Τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ (πλησιφαῆς σελήνη) καὶ σήμερα θεωρεῖται αἴσιος οἰωνὸς γιὰ τοὺς γάμους, γιὰ τὴ φυτεία κ.τ.λ.

718. **Στὴ θεὰ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες** (προτήλεια δ' ἤδη παιδὸς ἔσφαξας θεῆ); Π ρ ο γ ά μ ι α ἢ π ρ ο τ έ λ ε ι α ἐλέγονταν ἢ πρὶν τοῦ γάμου γιορτὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ κόρη ἢ οἱ γονεῖς τῆς πρέσφερναν θυσία στὸ θεὰ Ἦρα ἢ στὴν Ἄρτεμη (πρ. καὶ στίχ. 433 καὶ 1110 κ.έ.) Καὶ σήμερα ἀκόμα στὸ Ζαγόρι τῆς Ἠπείρου, κὶ ἀλλοῦ στὴν Ἑλλάδα, πρὶν τοῦ γάμου πηγαίνουν προσφορὰ στὴν ἐκκλησιὰ καὶ μεταλαβαίνουν ἡ νύφη κὶ ὁ γαμπρός. Ἐκεῖ ὁ γάμος στὶς εὐχές λέγεται τ έ λ ε ι α (τρισύλλαβον). Ἔτσι στοὺς ἀρραβῶνες εὐχονται «καὶ στὴν τέλεια (ἢ στὰ τέλεια) μὲ ὑγεία».

732. **Στὴ λαμπάδα ποιόν;** Ἡ μάνα κρατοῦσε τὴ λαμπάδα στὸ γάμο τῶν παιδιῶν τῆς. Πρ. Μήδεια 1027, Φοῖνισσες 344 κ.έ.

738. **Ἀργίσισα θεά.** Ἡ Ἦ ρ α ἦταν ἡ πολιοῦχος θεὰ τοῦ Ἄργου, ἡ προστάτισσα τοῦ γάμου. Αὐτὴν ἐπικαλεῖται ἡ Κλυταιμῆστρα.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β' (751–800)

751. **Σιμόης** (Σιμόεις, γεν. Σιμόεντος). Ποτάμι τῆς Τροίας ποὺ εἶχε «ἀργυροειδεῖς δίνας».

755. **Στῆς Τροίας... στὸ Ἀπολλώνιον Ἴλιο.** Τὸ Ἴλιον, πρωτεύουσα τῆς Τρωϊκῆς χώρας, ἦταν ἀφιερωμένο στὸν θεὸν Ἀπόλλωνα ἢ Φοῖβον, ὁ ὁποῖος ἦταν πολιοῦχος καὶ θεμελιωτῆς τῶν κάστρων τῆς.

757. **Κασσάντρα.** Θυγατέρα τοῦ βασιλιᾶ τῆς Τροίας Πριάμου. Αὐτὴ εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ θεὸν Ἀπόλλωνα μαντικὴ δύναμη. Ἐπεὶδὴ ὁμως δὲν ἀναποκρίθηκε στὸν ἔρωτα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, τὴν καταράστηκε κὶ αὐτὸς νὰ προφητεῦει μόνον τὰ κακὰ, χωρὶς ὁμως νὰ τὴν πιστεῦει κανένας. Ἀφοῦ πῆραν οἱ Ἕλληνες τὴν Τροία, τὴν πῆρε σκλάβα του ὁ Ἀγαμέμνωνας καὶ τὴν ἔφερε στὴν Μυκῆνα, ὅπου (κατὰ τὴν Ὀδύσσεια τοῦ Ὅμηρου, λ. 420 κ.έ.) τὴ σκότωσε κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνονα ἢ φόνισσα γυναίκα του Κλυταιμῆστρα.

770. **Διόσκουροι.** Οἱ δύο ἀδερφοὶ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας Κάστορας καὶ Πολυδεύκης, παιδιά τοῦ Δία ἀπὸ τὴ Λήδα, ποὺ ζοῦσαν στὸν Οὐρανό. Ἰδὲ σημ. 49.

773. **Πέργαμον.** Ἡ ἀκρόπολις τῆς Τροίας.

775. **Ὁ Ἄρης φονικὸς** = ὁ φονικὸς πόλεμος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἄρης ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τοῦ πολέμου. Ἰδὲ Ἀντιγόνη μου στ. 124.

788. **Λυδῆς καὶ Φρύγισσης.** Οἱ γυναῖκες τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Φρυγῶν, λαὸν γειτόνων καὶ συγγενῶν μὲ τοὺς Τρῶες, μὲ τοὺς ὁποῖους πολλὰ φορὲς συνταυτίζονται ὅπως κὶ ἐδῶ (πρβ. καὶ στ. 662).

795. **Ἑλένη γέννημα τοῦ κύκνου.** Ἴδὲ σημ. Πρβ. καὶ Εὐριπίδης Ἑλένη, στ. 17-21 κ.έ.

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ' (801—1035)

812. **Φάρσαλος.** Σήμερα Φάρσαλα, πολιτεία τῆς Θεσσαλίας.

814. **Μυρμιδόνες.** Λαὸς στὴ Θεσσαλία. Ἴδὲ στ. 207.

821. κ.έ. Δὲν ἐπιτρέπονταν οἱ τίμιες νιὲς γυναῖκες νὰ βγαίνουν μόνες τοὺς ἔμπρὸς σ' ἕνα ξένον καὶ νὰ ὀμιλοῦν θαρρετὰ μ' αὐτόν. Τὸ ἴδιο σύστημα διατηρεῖται καὶ σήμερὰ ἀκόμα στὴν Ἡπειρο καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας.

821. **ἽΘεῖα Ντροπὴ** (ἽΘόπνια Αἰδῶς). Ἡ **Ντροπὴ** (Αἰδῶς) προσωποποιεῖται καὶ στὸν Ἰππόλυτο, στ. 78.

855—916. Στιχομυθία σὲ τροχαϊκὸ τετράμετρο. Ἴδὲ σημ. 317—401.

855. **Αἰακίδη** (Αἰακοῦ γένεθλον). Ἐννοεῖ τὸν Ἀχιλλεῖα ποὺ ἦταν γιὸς τοῦ Πηλέα κι ἕγγονος τοῦ Αἰακοῦ. Ἴδὲ σημ. 207 καὶ 697.

Νᾶχεις παιδιὰ κακὸ εἶναι. Τὸ ἴδιο νόημα μᾶς δίνει ὁ Εὐριπίδης καὶ οἱ Φοίνισσες στ. 358, καὶ στὴ Μήδεια 1090 κ.έ. Κι ὁ Σοφοκλῆς στὴν Ἡλέκτρα 770 κ.έ. Κι ὁ Αἰσχύλος στοὺς Ἑπτὰ ἐπὶ Θῆβ. 1031. Τῖς ἴδιες σκέψεις κάνει κι ὁ λαὸς μας.

920. **Μέτρια.** Ἴδὲ σημ. 543.

931. **Ἄρη.** Ἴδὲ σημ. στ. 775.

952. **Σίπυλος.** Πολιτεία στὴ Λυδία τῆς Μικρασίας, στὰ ριζὰ τοῦ ὁμῶνυμου βουνοῦ. Ἀπὸ κεῖ κατάγονταν ὁ Τάνταλος, πρόγονος τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενελάου.

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ' (1036—1097)

1036. **Μὲ Λιβυκὲς φλογέρες** (διὰ λωτοῦ Λίβυος). Οἱ φλογέρες (αὐλοὶ) τῆς Λιβύας (στὴν Ἀφρική) ἀπὸ ξύλο λωτοῦ, ἦταν φημισμένες. Πρβ. καὶ στ. 439 (σουραύλια ἀπὸ λωτό), Φοίνισσες, σ. 793, Ἑλένη σ. 170, Ἄλγηστ. 346. Πρβλ. καὶ Φρυγικὲς φλογέρες, στ. 576.

1038. **Καὶ μὲ κάλαμοσουραύλια** (συρίγγων θ' ὑπὸ κάλαμοσσάν). Ἐννοεῖ φλογέρες τοῦ (θεοῦ τῶν βοσκῶν) Πανός, ἀπαρτισμένες ἀπὸ πολλὰ καλάμια καὶ διάφορες ἀπὸ τὴ φλογέρα τοῦ Λιβυκοῦ λωτοῦ.

1040. **Πιερίδες (Μοῦσες).** Κατὰ τὴ Θεογονία τοῦ Ἡσιόδου (53, 915) οἱ Μοῦσες γεννήθηκαν ἀπὸ τὸ Δία καὶ τὴ Μνημοσύνη στὴν Πιερία, κοντὰ στὸ Θεσσαλικὸ Ὀλυμπο.

1046. **Στῶν κενταύρων τὸ βουνό,** δηλ. στὸ φημισμένο Πήλιο.

1048. κ.έ. Ὁ Γανυμήδης ἦταν Δαρδανίδης δηλ. ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, γενάρχη τῆς Τροίας. Ἐδῶ λέγεται καὶ Φρύγιος= Τρωαδίτης. Μυθολογοῦσαν πὼς τὸ Γανυμήδη τὸν ἄρπαξεν ὁ Δίας ζωντανὸ στὸν οὐρανό.

1056. **Πενήντα νιὲς Νεραΐδες (ἢ Νεροκόρες)** (πεντήκοντα κόραι Νηρέως) Ἴδὲ καὶ στ. 1295). Γιά τῖς Νεραΐδες, ἀρχαῖες καὶ νέες, ἔγραψεν ἔκτενῶς ὁ ἀοίδιμος Ν. Γ. Πολίτης. Ἴδὲ σημ. 626, καὶ «Ἰχνευτὰς Σατύρους» μὴν σημ. στ. 35.

1060. Στο δείπνο τῶν θεῶν* στοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι. Ποιητικά, δηλ. στὸ φαγοπότι τῶν θεῶν. Ὁ Βάκχος ἦταν θεὸς τοῦ σταφυλίου καὶ τοῦ κρασιοῦ. Γιὰ τὸ Βάκχο ἰδὲ Εἰσαγωγή μου στὸ Ἀρχαῖο δράμα σ. 9 καὶ Ἀντιγόνη μου σημ. στ. 1115.

1064–6 Χείρωνας... Μυρμιδόνες* ἰδὲ στ. 207 καὶ 705.

9. ΕΞΟΔΟΣ (1098–1629)

1071. Ὁ Ἡφαιστος, γιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἦταν θεὸς καὶ προσποποίηση τῆς φωτιάς καὶ περίφημος τεχνουργὸς τῶν μετάλλων.

1088. Ἰναχίδη = γιοῦ ἢ ἀπογόνου τοῦ Ἰνάχου, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ πρῶτος μυθικός βασιλιάς τοῦ Ἀργούς.— Ἰναχος καὶ ποταμὸς τοῦ Ἀργούς.

1090–1095. Γράφοντας αὐτὰ ὁ Εὐριπίδης εἶχε στὸ νοῦ του βέβαια τὴ μεγάλη διαστροφή τῶν ἡθῶν στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν ὀλέθριο Πελοποννησιακὸ πόλεμο. Ἰδὲ Θουκυδίδη III, 82 κ.έ.

1111–12. Νερά γιὰ τὶς σπονδές (χέρνιβες)... κριθάρια (συλοχύται ἢ προχύται) ποὺ τᾶρριχναν στὴ φωτιά τῆς θυσίας, καὶ καθαρτικὴ φωτιά (πῦρ καθάρσιον). Ἰδὲ καὶ στ. 1470 κ.έ. καὶ Ἡλέκτρας Εὐριπίδη 801 κ.έ. Πρβλ. καὶ τὰ Ὀμηρικά, Ἰλιάδας A 449, 458.

1150. Τάνταλος. Γιὸς τοῦ Θυέστη, ἕγγονος τοῦ Πέλοπα καὶ δισέγγονος τοῦ μυθικοῦ γιοῦ τοῦ Διὸς βασιλιά Ταντάλου.

1153. Τὰ δύο μου ἀδέρφια. Τὸν Κάστορα καὶ Πολυδαῦκη (σημ. 49)

1159. Στὴν Ἀφροδίτῃ φρόνιμη. Στὸν ἔρωτα φρόνιμη.

1197. Φρυγῶν γῆ = ἡ Τροία (πρ. σημ. στ. 662).

1211. Ὁρφέας. Περίφημος μυθικός ποιητὴς καὶ μουσουργὸς τῶν Ἑληνῶν. Πρ. Βάκχες 562. Περισσότερα ἰδὲ στὸν Ἰππόλυτο, σημ. 953. Ἀνάλογα μὲ τὴν Ἰφιγένεια λέγει ὁ Εὐριπίδης στὴν Ἀλκίση σ. 357, βάνοντάς τα στὸ στόμα τοῦ Ἀδμήτου. Πρβ. καὶ Ἀλκίση σ. 966.

1216. Ἰκετήριο κλώνο (ικετηριάν). Οἱ ἰκέτες προσφεύγοντες κατέθεταν στοὺς βωμοὺς ἢ στὰ γόνατα τοῦ προσώπου ποὺ ἰκέτευαν κλώνους ἐλιάς ποὺ κρατοῦσαν στὰ χέρια τους.

1233. Ὁ Ἀτρεάς ἦταν πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα, κι ὁ Πέλοπας πάππος.

1236. Ὁ Πάρης ἐλέγονταν τιμητικά καὶ Ἀλέξανδρος.

1241. Ἀδερφέ μου. Ἐπικαλεῖται τὴ βοήθεια τοῦ Ὀρέστη.

1247. Ἐγγίζοντας τὸ γένειο σου (πρὸς γενεῖο). Οἱ ἀρχαῖοι ἰκέτευαν ἐγγίζαν τὸ γένειο καὶ τὰ γόνατα τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου ζητοῦσαν τὴν προστασία.

1250. Τὸ ἴδιο λέει κι ὁ λῶς μας :

«Καὶ μὲ τὰ τόσα βάσανα πάλ' ἡ ζωὴ γλυκεῖα ἔναι,
κι ὁποῖος τὸ θάνατο ζητᾷ πολὺ τρελλὸς θελᾷ ἔναι»—

Ἀντίθετα ὁ Σοφοκλῆς στὸν Αἴαντα στ. 479 λέει :

«Γιατί ντροπή 'ναι νά ποθει μακριά ζωή
 ὅποιος δέ βρῖσκει λυτρωμό ἀπό τὰ κακά . . .
 Ἄλλὰ ἦ νά ζήσει τιμημένα ὁ εὐγενής,
 ἦ νά πεθάνει μέ τιμή . . . ».

Κι ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος :

«Καλύτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύτερη ζωή
 παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιά καὶ φυλακή».

1285 κ.έ. Ὁ Πρίαμος ἔρριξε τὸν Πάρη στὰ βουνὰ τῆς Ἰδῆς, γιατί ἡ Ἐκάβη, πρὶν γενήσῃ τὸ παιδί, ὄνειρεύτηκε ὅτι θὰ γεννοῦσε ἐν' ἀναμμένο δαυλί, ποὺ θάκαιεν ὅλην τὴ χώρα. Ἄφου μεγάλωσε τὸ παιδί μὲς στοὺς βοσκούς, κι ἀνδραγάθησε, βρῆκε τοὺς γονεῖς του κι ἤρθε στὸ πατρικό του παλάτι μολονότι ἡ ἀδερφή του Κασσάντρα ἦταν ἐνάντια. Αὐτὸν τὸν μῦθο τὸν πραγματεύτηκε ὁ Εὐριπίδης στὴν τραγωδία του « Ἄλ ἐ ξ α ν δ ρ ο ς » ποὺ δὲ σώζεται. Γιὰ τὸ μῦθο ἰδὲ Ἀπολλόδωρο 3, 12, 5.

1259. **Νεράϊδων.** Ἔτσι μεταφράζω τὸ ἀρχαῖον Νυμφῶν ποῦχε τὸ κείμενο. Αἱ Νύμφαι τῶν ἀρχαίων ἦταν κατώτερες θεότητες, πανώριες καὶ χαριτωμένες. Προσωποποιοῦσαν καὶ προστάτευαν τὰ νερά (Ναΐαδες, Κρηναῖαι, Πηγαῖαι), τὰ βουνὰ (Ὀρειάδες, Ὀρεστιάδες), τὰ δέντρα καὶ τὰ δάση (Δριάδες, Ἀμαδρυάδες, Μελιάδες) κ.τ.λ. Κατοικοῦσαν συνήθως σὲ σπηλιές. Ἔσιμγαν καὶ μὲ θεοὺς καὶ μὲ θνητοὺς. Ἀνάλογα πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἔχουμε κι ἐμεῖς Νεράϊδες βουνήσιες καὶ Νεράϊδες θαλασσινές. Ἰδὲ περισσότερα στοὺς «Ἰχνευτὰς Σατύρους» μου, σημ. στ. 35. Πρβλ. καὶ σημ. 1056.

1300 κ.έ. Γιὰ τὴν κρίση τῶν τριῶν θεῶν κάνει λόγο ὁ Εὐριπίδης καὶ στὴν Ἀνδρομάχη του, στ. 283, στὴν Ἑλένη στ. 23 κ.ά.

1362. **Σισύφου ἀπόγονος.** Ἐννοεῖ τὸν Ὀδυσσεά. Ἰδὲ σημ. 524.

1948 κ.έ. Ἐπίστευαν ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ Ἄργους ἦταν Πελασγοί. Ἰδὲ Ὀρέστην 682. Στὶς Ἰκέτιδες τοῦ Αἰσχύλου ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄργους λέγεται Πελασγός, γιὸς τοῦ Παλαίχθονα. Ὁ ἥρωας Περσέας ἐνομιζόνταν θεμελιωτὴς τῆς Μυκῆνας. Ἰδὲ Πausανία Β, 16, 3.—Πρβλ. καὶ σημ. 152. Γιὰ τὸν Περσέα, γιὸ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δανάης, ἰδὲ στὴν Ἀντιγόνη μου σημ. 994.

1532 κ.έ. **Ἀγγελιοφόρος.** Στὸ ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ θέατρο οἱ τραγικὲς πράξεις δὲν γίνονται μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν, ὅπως στὸ νεώτερο θέατρο. Ἡ ἐκτέλεση τέτοιων πράξεων μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν εἶναι πρᾶμα βδελυρό. Μόνον ὁ Αἴας τοῦ Σοφοκλῆ αὐτοκτονεῖ μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν. Τὴν ἀφήγηση τῶν τραγικῶν πράξεων ὁ ποιητὴς ἔβανε στὸ στόμα τοῦ μαντατοφόρου (ἀγγέλου), ἀφου τὴν τεχνουργοῦσε μὲ μεγάλη σαφήνεια, ζωηρότητα καὶ παραστατικότητα. (Πρβλ. ἀφηγήσεις στὸν Ἰππόλυτο, Μήδεια, Βάκχες, Ἐκάβη κ.τ.λ.).

Στὴν φημισμένη Ἰταλική μετάφραση τῆς Ἰφιγένειας ἐν Αὐλίδι ἀπὸ τὸ Τζιούνιο Γκάραβάνι, ποὺ παίχτηκε τὸ Μάη τοῦ

1930 στο αρχαίο θέατρο της Συρακούσας, το Ίταλικό Ίνστιτούτο του αρχαίου δράματος και η εξεταστική επιτροπή του διαγωνισμού αναγκάστηκαν για λόγους καλλιτεχνικούς και φιλολογικούς για τη νέα μετάφραση της τραγωδίας αυτής ναποκόψουν ολόκληρη την τελευταία σκηνή του Άγγελιοφόρου, που παρουσιάζεται στο αρχαίο κείμενο για να αφηγηθεί το θάυμα που έγινε στο βωμό της θεάς Άρτεμης, την αντικατάσταση δηλ. του θύματος με μια έλαφίνα και την ανάληψη της Ίφιγενείας στους ούρανους.

1559. **Κανείς να μη μ' άγγίξει.** Το ίδιο λέει κι η Πολυξένη, στην Έκ ά β η, στ. 547.

1563. **Ταθύβιος.** Ίδε σημ. 95.

1571. Η θεά της παρθενείας και του κυνηγίου Άρτεμις συνταυτίζεται και με τη Σελήνη η. Πρβ. Ίφ ι γ. έν Ταύροις, 21.

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ'. 1970 (IV) ΑΝΤΙΤΥΠΑ 64.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2008 / 6-4-1970

Εκτύπωση: Χ. Παλούμπα - Δ. Χέλμη Βιβλιοδεσία: Β. Χρονόπουλος - Α. Β. Παλούμπα

300

